PICTURA INTERIOARĂ DIN CATEDRALA NOUĂ ARAD

CATEDRALA ARHIEPISCOPALĂ „SFÂNTA TREIME”-ARAD

Cătălin BĂLUȚ

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
ARAD

PICTURA
INTERIOARĂ
DIN
CATEDRALA NOUĂ
ARAD

Lucrare de Artă tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Dr. TIMOTEI SEVICIU
Arhiepiscop al Aradului

Editura ARHIEPISCOPIEI ARADULUI -2021-

Editura MEGA -2021-

Foto:
Irinel Cîrlănaru
Cătălin Băluț
Claudiu Condurache

Concepție grafică
și machetare:
Cătălin Băluț

Tehnoredactare:
Marian Paraschiv

Coperta 1:
Cătălin Băluț - „Iisus Hristos Pantocrartor" - Calota turlei centrale din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime", Arad, Frescă 2018
Coperta 2:
Cătălin Băluț - „Sfânta Treime" - Bolta pronaosului din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime", Arad, Frescă 2018

Tipar:
Editura Mega, Cluj Napoca, 2021

LUCRAREA DE FAȚĂ ESTE UN ALBUM DE ARTĂ CE PREZINTĂ ANSAMBLUL PICTURILOR MURALE DIN INTERIORUL CATEDRALEI ARHIEPISCOPALE „SFÂNTA TREIME" - ARAD, REALIZATE ÎNTRE ANII 2010-2018 DE CĂTRE ECHIPA DE PICTORI „TEOFAN ART" COORDONATĂ DE CĂTRE PICTORUL MURALIST CĂTĂLIN BĂLUȚ.

Editura ARHIEPISCOPIEI ARADULUI -2021-
ISBN 978-606-9052-11-2

Editura MEGA -2021-
ISBN 978-606-020-401-5

PREFAȚĂ

Portretul Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscop al Aradului, *Frescă 2018*

Pentru lucrarea de față, ce se dorește a fi un adevărat album de artă, este potrivită o prefață pentru însăși cauza picturii, care oricât de grăitoare ar fi ca înfățișare, adâncită în tot ce s-a străduit pictorul să cuprindă în ea, trebuie să urmărească o descriere profundă a mesajului Hristologic. În ansamblul acestei munci se are în vedere analiza structurii corporale a celor înfățișați predominând însă atenția asupra feței lor, punându-se fizionomia acestora în lumina unor dimensiuni ce le depășesc pe cele deslușite prin litera bisericească și care pătrund mai lesne în înțelegerea privitorului. Frumosul trebuie să stăpânească spre a aduce înălțarea sufletească trebuitoare celor ce apelează la ea și se adaugă reprezentărilor propriu-zise spre înveșnicire. Astfel, se impun în conștiința fiecăruia dintre noi personalitățile care au căutat să împodobească mereu viața creștinească, îndemnând la urmarea ostenelilor lor pe calea mântuirii. Psalmistul descrie admirativ o împlinire măreață: „Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat” (Psalm 92, 1). Drept aceasta, numită și „Casa Domnului”, se împodobește după cuviință spre adeverirea vredniciei celor care o alcătuiesc pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea lor. De fapt rugăciunea de încheiere a Sfintei Liturghii ca mulțumire din partea tuturor se îndreaptă spre Părintele luminilor prin cuvintele: „Plinirea Bisericii Tale o păzește; sfințește pe cei ce iubesc podoaba casei Tale. Tu pe aceștia îi preamărește cu dumnezeiască puterea Ta”, adică pentru fiecare strălucește o lumină sfântă spre călăuzire la frumusețea cea adevărată care oglindește însuși cadrul în care cei aleși sunt așezați. Dintre cei ce iubesc sublimul spre care tinde omul, frumusețea hainei picturale a atras îndeosebi pe cei înzestrați cu dar și stăruință în dobândirea cunoștințelor și îndemnării de a o pune în lucrare. În acest înțeles este de menționat că, odată cu sfințirea construcției Noii Catedrale arădene, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a dat îndemnul de a purcede îndată și la plinirea operei iconografice, întărind elanul clerului și credincioșilor de a-și vedea desăvârșită osteneala, însuși recomandând pe cel care ar putea răspunde pe deplin înaltului scop. Și într-adevăr alegerea a fost pe măsura cerinței, angajând pe lucrător la o multiplă lucrare și în alte sfinte locașuri din cetate sau eparhie spre împodobire după modelul Catedralei, de pildă paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă „Ilarion Felea” și biserica „Nașterea Domnului”, Micălaca Veche II, ambele din Arad.

Cătălin Băluț a dispus chiar de la deschiderea șantierului de pictură din Catedrala Arhiepiscopală de un palmares promițător pentru întreaga creație la care s-a îndatorat. Recunoașterea oficială a întregii activități s-a pecetluit prin documente obținute pe baza calificărilor venite în urma performanțelor prin care a dobândit și încredințarea de cadru universitar. Stilul modelat pe erminia bizantină va cunoaște, prin Catedrala Arhiepiscopală din Arad, o prelucrare apreciată și admirată care îl înscrie pe autor între pictorii bisericești de certă valoare, pregătit fiind a răspunde și pe mai departe celor mai pretențioase cerințe, odată cu trecerea timpului și înmulțirea șantierelor confirmarea competențelor sale urmând un parcurs firesc. Cei chemați a cântări roada muncii întregii echipe de ostenitori adresează mulțumirea lor Preafericitului Părinte Patriarh și membrilor Comisiei de Pictură Bisericească pentru binecuvântarea și susținerea oferite în scopul arătat.

Îndrăznim a numi această operă ca fiind inspirată sub penelul celor care și-au pus toată râvna în activitatea lor, chemați să reprezinte ortodoxia cultivată de-a lungul veacurilor de vrednici înaintași, pictura realizată de acești sârguitori încopciindu-se armonios în planul construcției, toți acești „zografi de subțire” luându-și în serios menirea de a împlini visul frumos al credincioșilor noștri.

Nu este de neglijat nici faptul că munca asiduă a celor care au împodobit Catedrala a fost susținută de evlavia tuturor, care drept mulțumire lui Dumnezeu au adus de la Sfântul Munte Athos și așezat la locul cuvenit ca încununare icoanele Mântuitorului și a Maicii Domnului, ca o evidențiere a respectării întocmai a canoanelor de arhitectură și pictură ale Bisericii, potrivit erminiei, constituind în același timp un ghid normativ pentru obiective însemnate într-o zonă de interferență la hotarele țării, creând posibilitatea unor prelucrări judicioase spre o înțelegere mai îndeaproape a subtilităților ce împletesc datele biblice și tradiționale, în vederea sporirii bogate a atașamentului față de moștenirea patrimoniului național, cultural și spiritual al generațiilor trecute.

Portretul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Frescă 2018*

Episcopi români ai Eparhiei Aradului,
Frescă 2018

De sus în jos:

Ioan Selejan – Mitropolitul Banatului
Emilian Crișanul, Gherasim Hunedoreanul,
Emilian Arădeanul,
Visarion Aștileanu, Nicolae Corneanu,
Teoctist Arăpașu,
Andrei Magieru, Ioan Ignatie Papp,
Grigorie Comșa,
Ioan Iosif Goldiș, Miron Romanul,
*Ion Meția*nu,
Procopie Ivașcovici, Nestor Ioanovici,
Gherasim Rat

Trebuie subliniat și numărul mare al prăznicarelor pe care pictorul le-a zugrăvit în același stil dominant. Menirea sfântului locaș este întărită prin mulțimea celor ce poartă în cuget mereu cereri pentru ei și pentru toți cei apropiați, cu încredințarea împlinirilor rugăciunilor adresate către Cel ce tronează în Împărăția Veșnică.

Așezate pe fațada exterioară a monumentalului edificiu și privite din unghiul credinței, icoanele realizate în tehnica mozaic sunt inscripționate și cu numele donatorilor, semnul jertfei lor întrezărindu-se în firidele aflate la înălțimea de unde cerul poate fi atins mai ușor cu inima.

Pătrunzând înlăuntrul așezământului ecleziastic, pe buzele rugătorilor se pot citi cuvintele de mijlocire: „În biserica măririi Tale stând, în cer a ni se pare că stăm, Născătoare de Dumnezeu, ceea ce ești ușă cerească, deschide nouă ușa milei tale!" (Utrenia Postului Mare). Coloritul pune în lumină și cele mai umbrite unghiuri ale arhitecturii, făcând să strălucească ansamblul purtător al cugetului spre grădina Edenului; iar Pantocratorul, revărsându-Și măreția peste podoaba zidurilor, amintește prin multiplele-i reflexii istoria biblică în interiorul căreia cel ce contemplă icoanele încearcă simțământul regăsirii propriei identități sufletești, așezându-se astfel în șirul celor ce urmează pilda cea bună.

O adevărată sinteză de istorie biblică o redă iconostasul răsplătind pe cei îngenuncheați înaintea icoanelor Mântuitorului și a Maicii Preciste prin trăirea unei clipe de transfigurare tainică, ce îi îndeamnă pe credincioși la exclamarea de altădată a Sfântului Apostol Petru, care văzând Schimbarea la Față a Mântuitorului a strigat: „Doamne, bine ne este să fim aici; ..." (Matei 17, 4).

Dumnezeu să lumineze și să ajute pe cei ce văd și pe cei ce au făurit minunata priveliște!

† TIMOTEI
ARHIEPISCOP al ARADULUI

PISANIE

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului şi împreună lucrarea Sfântului Duh,
s-a zidit această Catedrală Arhiepiscopală cu hramul Sfânta Treime,
între anii 1994-2018, sub directa îndrumare a
Înaltpreasfinţitului Părinte Dr. Timotei Seviciu, Arhiepiscopul Aradului;
Episcopi-vicari fiind Emilian Arădeanul şi Dr. Emilian Crişanul
cu sprijinul Comitetului de construcţie al Catedralei, sub coordonarea
Preotului Simion Mladin.
Proiectul a fost elaborat de către SC. Proiect SA, sub conducerea
Arhitectului Gheorghe Seculici
Construcţia a fost ridicată de către SC. Icim SA, sub conducerea
Ing. Ioan Teodor Faur.
Pictura interioară a Catedralei şi a sălii solemnităţilor a fost realizată
de către Prof. Dr. Cătălin Băluţ, pictura paraclisului de către
Dumitru Macovei, iar mozaicurile interioare
şi exterioare au fost executate de către Prof. Virgil Moraru.
Sculptura iconostaselor şi a mobilierului au fost executate de către
Arhitect Sorin Martin.
Turnarea clopotelor a fost realizată în tonalitate ortodoxă, de firma
Grassmayer, din Austria.
Lucrările au fost susţinute financiar de către autorităţile de stat
locale şi centrale, societăţile comerciale din municipiu şi judeţ, monahii
şi monahiile sfintelor mănăstiri, preoţii şi credincioşii
aparţinători eparhiei, precum şi donatori din ţară şi de peste hotare.
La 6 decembrie, anul mântuirii 2008, a fost târnosită de către
Preafericitul Părinte Dr. Daniel Ciobotea,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de
Ierarhii Sfântului Sinod, de preoţi şi diaconi.
În cadrul aceleaşi slujbe s-au săvârşit şi cele rânduite la paraclisul
cu hramul „Sfântul Nicolae", de către
Înaltpreasfinţitul Părinte Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului.
Lucrarea picturală s-a sfinţit de soborul Ierarhilor preoţilor şi diaconilor,
sub protia Înaltpreasfinţitului Părinte Ioan Selejan,
Mitropolitul Banatului, în anul comemorativ al Centenarului Marii Uniri.
Înscrie, Doamne, în Cartea Vieţii Tale, pe toţi slujitorii, închinătorii
şi donatorii acestui Sfânt Locaş, umple-i pe toţi de
dragoste şi desăvârşită unire în Sfântă Biserica Ta
şi nesfârşită slujire a neamului nostru românesc,
ca şi prin aceasta să fie preamărit Numele Tău cel Sfânt.

Amin.

Textul Pisaniei ce a fost sculptată pe o placă de marmură amplasată pe laterala sudică a pridvorului de acces în Catedrala „Sfânta Treime" Arad.

ALTARUL

„Rugăciunea este trebuitoare sufletului precum respirația pentru trup" (Sfântul Ioan Gură de Aur)

Partea cea mai importantă și locul cel mai sfânt din biserică este sfântul altar. Denumirea de *altar* vine din latinește și înseamnă loc înalt de jertfă, pentru că aici se aduce jertfa cea fără de sânge instituită de Mântuitorul Hristos, adică aici are loc prefacerea darurilor de pâine și vin, aduse de credincioși, în Trupul și Sângele lui Hristos sau, altfel spus, în Sfânta Împărtășanie.

„După aceea m-a dus pe calea porții de la miazănoapte, în fața templului, și am privit, și iată slava Domnului umplea templul Domnului și am căzut cu fața la pământ"
(Iezechiel, 44, 4)

Diaconi slujind în fața ușilor împărătești ale altarului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Vedere din naos cu absida de nord și absida de est din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că Hristos a realizat mântuirea noastră prin pătimiri (ca manifestări ale chenozei) și prin minuni (ca semne ale puterii dumnezeiești manifestate prin trup). Prin minuni Se arată în chip neschimbat ceea ce era, iar prin pătimiri Se arată păstrând în chip neschimbat ceea ce S-a făcut. Prin amândouă ne-a dăruit desființarea păcatului și harul îndumnezeirii.

Împletirea în cele două firi (divină și umană) este posibilă în măsura în care luăm în considerare faptul că cele două firi sunt unite în ipostasul divin al Mântuitorului. Din punct de vedere ortodox, persoana este cea care face posibilă împletirea dintre cele două firi astfel ca Mântuitorul prin înălțarea Sa la cer să se înfățișeze Sfintei Treimi ca Dumnezeu adevărat iar oamenilor cu întreaga natură umană. Dacă nu se ia în considerare unirea celor două naturi (divină și umană) în persoana Mântuitorului Iisus Hristos, se trece cu vederea procesul de îndumnezeire a firii omenești.

„În biserica slavei Tale stând, în cer a sta ni se pare, Născătoare de Dumnezeu, ceea ce ești ușă cerească, deschide nouă ușa milei tale." (Tropar din Slujba Utreniei)

Desen pregătitor (sinopia) ce a fost executat pe fresca proaspătă, pentru scena „Rugul aprins" din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Detalii de frescă realizată în scena „Cortul Mărturiei" din altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Diacon pe timpul slujirii în fața ușilor împărătești din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

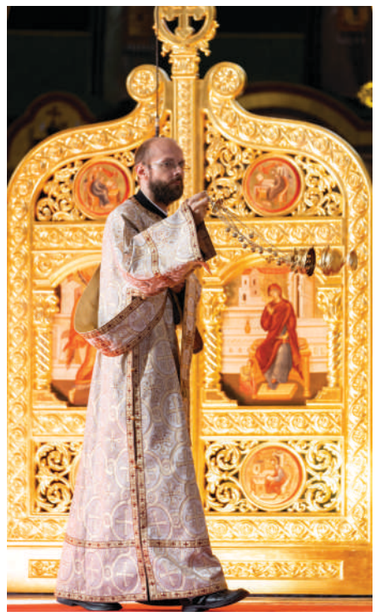

„Împărații Tarsisului și insulele daruri vor aduce, împărații arabilor și ai reginei Saba prinoase vor aduce. Și se vor închina lui toți împărații pământului, toate neamurile vor sluji Lui. Numele Lui va dăinui pe vecie; cât va fi soarele va fi pomenit numele Lui. Se vor binecuvânta întru El toate semințiile pământului, toate neamurile îl vor ferici pe El. Binecuvântat este Domnul Dumnezeu, Dumnezeul lui Israel, singurul Care face minuni. Binecuvântat este numele slavei Lui în veac și în veacul veacului. Tot pământul se va umple de slava Lui. Amin. Amin." (din Psalmul 71)

„Nu vă despărțiți inima de Dumnezeu, ci petreceți în rugăciune până când numele Domnului se va înrădăcina înlăuntrul inimii și ea nu va mai cugeta la nimic altceva, pentru ca să se slăvească Hristos în noi." (Sfântul Ioan Gură de Aur)

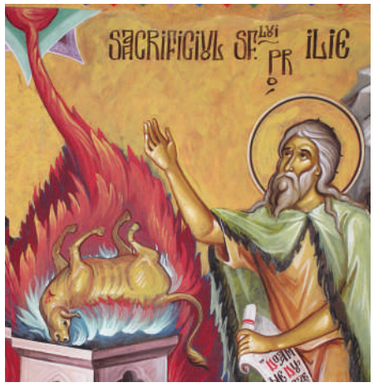

Detaliu de frescă realizată în altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad, ilustrând pe profetul Ilie aducând jertfă Lui Dumnezeu

Părinții slujitori ai Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad citind acatistul Mântuitorului Iisus Hristos.

Părintele eclesiarh Simion Mladin al Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad cuvântând de la amvon

„Astăzi, înainte însemnarea bunăvoinței lui Dumnezeu și propovăduirea mântuirii oamenilor, în Templul lui Dumnezeu luminat Fecioara se arată și pe Hristos tuturor mai înainte Îl vestește. Acesteia și noi cu mare glas să-i strigăm: Bucură-te, Împlinirea rânduielii Ziditorului.” (Troparul Intrării în Biserică a Maicii Domnului)

„Cel care își conștientizează păcatele este mai bun decât cel care ar învia morți prin rugăciunea sa. Cel care suspină un ceas pentru sufletul său este mai bun decât cel ce filosofează. Cel ce s-a învrednicit de a-și cunoaște sinele este mai bun decât cel care s-a învrednicit să vadă îngeri.” (Sfântul Isaac Sirul)

Scenă ilustrând „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, din altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea Tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei Se face și Gavriil Harul Îl binevestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu Dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm: Bucură-te, cea Plină de har, Domnul este cu tine!” (Troparul Bunei Vestiri)

„Adevărata nădejde caută numai Împărăția lui Dumnezeu și are certitudinea că va primi toate cele pământești. Până când nu va dobândi această nădejde, inima nu poate avea pace. Numai nădejdea o va împăca și va turna în ea nespusă bucurie.” (Sfântul Serafim de Sarov)

Scenă ilustrând Buna Vestire a Maicii Domnului din altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Echipa de pictori aplicând stratul suport pentru pictură (fresca albă), în altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Pictura din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad este executată în tehnica frescă. Tencuielile sunt din var. Varul necesar se obține prin scufundare în apă, se ia piatra de var în bucăți (nu se va folosi var praf) și se înmoaie în apă, în gropi săpate în pământ bine căptușite cu scânduri. Se toarnă deasupra apă. Dintr-un kilogram de var bulgări se vor obține 5 kg de var de frescă. Apa folosită pentru stingere trebuie să fie foarte curată. Pentru o frescă de calitate, se va folosi un var cu o vechime de peste 3 ani. Cu cât este mai vechi varul, cu atât este mai proprice picturii în frescă. Acesta trebuie să fie un pic mai gras, ca untul, iar în momentul în care se întinde pe zid, se va netezi frumos, fără a avea asperități prea mari.

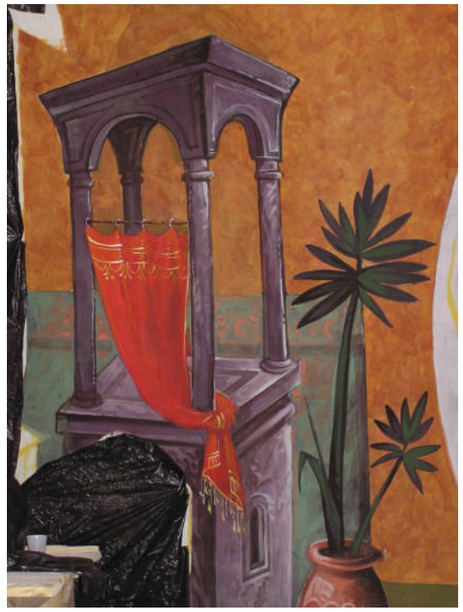

Detaliu de pictură din absida de răsărit a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Detaliu de pictură din absida de răsărit a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad, imaginea reprezentând simbolic harul revărsat de Maica Domnului și Pruncul Iisus peste omenire.

În compunerea tencuielilor, alături de var intră și praful de marmură, praful de cărămidă sau nisipul. Maeștrii recomandă nisipurile de râu. Pentru a se verifica dacă nisipul este curat, acesta poate fi pus într-un pahar cu apă și, prin amestecare, apa trebuie să rămână limpede. Cantitatea necesară amestecului este hotărâtă de maestru în funcție de suport, dar, ca regulă generală, proporția ar fi de două părți var și o parte nisip. Pentru a se lega pasta de var și pentru a i se oferi elasticitate și consistență se vor folosi câlți din cânepă sau păr de capră. În Moldova secolului al XV-lea, la tencuieli erau folosiți câlții de in. Proporția ar fi: 20 de găleți pastă de var, 4 kg cânepă tocată.

I.D. Ștefănescu nota: „Lucrul în frescă este legat de o îndemânare excepțională de știință desăvârșită în compoziție, cunoștințe anatomice, desen caracteristic și siguranță de mână. Nevoia de a lucra iute produce efecte fericite: căldură sufletească, strălucire și farmecul libertății de inspirație. Furat de aceste perspective, artistul alunecă ușor în improvizație, neglijează amănuntele și ascunde greșelile folosindu-se de virtuozități de desen și armonii complexe de culoare. În chip evident, în frescă trebuie să lucreze numai cine a ajuns stăpân pe arta lui.”

Detalii de pictură din absida de răsărit a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad. Central, Maica Domnului Platytera, iar în dreapta Sfântul Arhanghel Gavriil.

Una dintre temele iconografice centrale ca importanță, mod și loc de reprezentare în spațiul liturgic ortodox este *„Platytera ton ouranon”*, numele grecesc ce înseamnă *„cea mai încăpătoare decât cerurile”*, și se află, în conformitate cu erminia bizantină, pe calota din absida principală a oricărei biserici, cea a Sfântului Altar. Proclamată ca fiind Maica lui Dumnezeu, Născătoare de Dumnezeu (Theotokos), la Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes, din anul 431, Fecioara Maria a fost de atunci încolo reprezentată într-o solemnitate aparte, stând pe tron, cu Pruncul Iisus șezând pe brațele sale ca pe un alt tron.

Astfel este, de regulă, reprezentată și în tema *„cea mai încăpătoare decât cerurile”*: șezând pe un tron, cu Fiul pe brațe, sau într-un medalion pe pieptul său și cu mâinile ridicate în semn de rugăciune, simbolul rolului său și pururea mijlocitoare pentru lume în fața lui Dumnezeu (Oranta). Solemnitatea imaginii este, cel mai adesea, completată de alte prezențe celeste: Arhanghelii Mihail și Gavriil, iar uneori sfinți ai Bisericii, care flanchează imaginea Fecioarei Maria cu Fiul.

Absida de est a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad ilustrând pe Maica Domnului „Platytera” și patru medalioane cu sfinți proroci: David, Solomon, Isaia, Iezechiel.

Scenă ce ilustrează „Spălarea picioarelor ucenicilor” din Altarul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad.

Spălarea picioarelor ucenicilor de la Cina cea de Taină este o pildă de dragoste și un îndemn dumnezeiesc la smerenie, slujire și iubire de aproapele. Ea nu are numai valoarea unei curățiri exterioare, ci simbolizează purificarea sufletelor. Totodată, ea este menită să realizeze între creștini atmosfera frățească și spiritul de jertfă care să ridice în demnitate firea omenească, să topească vrăjmășiile și să înmulțească în lume dragostea de aproapele și binefacerea.

Absida altarului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad ilustrând Scena Împărtășirii Apostolilor și friza Sfinților Ierarhi în mijlocul cărora tronează Mântuitorul Iisus Hristos ca Mare Arhiereu.

Detalii de portrete ale Sfinților Ierarhi din absida altarului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

TURLA CENTRALĂ

După cum Templul lui Solomon era o proiecție a Ierusalimului Ceresc, tot așa și biserica creștină reprezintă o imagine văzută și unitară a întregului cosmos, de acest aspect și de relația cu lumea celestă ne amintește cupola ce acoperă turla fiecărei biserici și care ilustrează Cerul Cerurilor.

După ce Sfântul Împărat Constantin cel Mare a oferit libertatea de exprimare creștinilor, în arhitectura eclesială apare turla ca o noutate. Acest *axis-mundi* leagă planul orizontal de cel verical, iar lumea este sudată de celest; este ca un deget arătător care ne indică sensul rădăcinilor noastre: cerul, nu pământul, asemenea orhideelor.

Poză ilustrând turla centrală și absida de est înainte de începerea lucrărilor de pictură din nou din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrând baza turlei, pandantivii și arcul care separă naosul de pronaosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Proiect de schelă

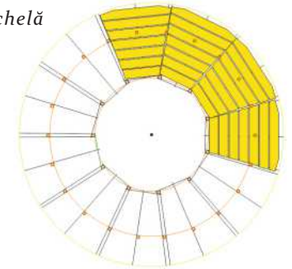

Ansamblu de schelă construit

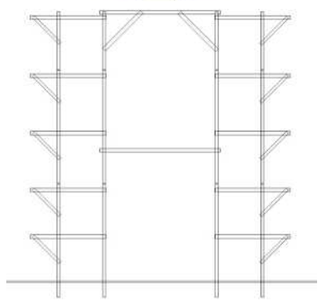

Ansamblul turlei înainte de începerea lucrărilor de pictură din nou în tehnica frescă din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrând montarea schelei de lemn pentru lucrările de pictură din nou în tehnica frescă din turla Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Ansamblul turlei și arcele adiacente după executarea lucrărilor de pictură din nou în tehnica frescă din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Psalmul 148

„Lăudați pe Domnul din ceruri, lăudați-L pe El întru cele înalte. Lăudați-L pe El toți îngerii Lui, lăudați-L pe El toate puterile Lui. Lăudați-L pe El soarele și luna, lăudați-L pe El toate stelele și lumina. Lăudați-L pe El cerurile cerurilor și apa cea mai presus de ceruri, să laude numele Domnului, că El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit. Pusu-le-ai pe ele în veac și în veacul veacului; lege le-a pus și nu o vor trece.

Lăudați pe Domnul toți cei de pe pământ, balaurii și toate adâncurile; focul, grindina, zăpada, gheața, viforul, toate îndepliniți cuvântul Lui; munții și toate dealurile, pomii cei roditori și toți cedrii; tinerii și fecioarele, bătrânii cu tinerii, să laude numele Domnului, că numai numele Lui s-a înălțat. Lauda Lui pe pământ și în cer. Și va înălța puterea poporului Lui. Cântare tuturor cuvioșilor Lui, fiilor lui Israel, poporului ce se apropie de El."

Detaliu compozițional de la baza Pantocratorului din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad. Cele opt colțuri ale stelei centrale includ repere ale Cetelor Îngerești ce gravitează în jurul Pantocratorului. La baza cupolei, dar tot în înălțimea prefigurată a cerurilor, Hristos săvârșește Cereasca Liturghie.

Moment din timpul lucrărilor de pictură din nou în tehnica frescă din bolta turlei centrale a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Preacuratului Tău Chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greșelilor noastre, Hristoase Dumnezeule. Că ai binevoit a Te sui cu Trupul pe Cruce, ca să mântuiești din robia vrăjmașului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta, cu mulțumire strigăm Ție: toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel Ce ai venit să mântuiești lumea.” (Troparul de la Icoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos)

Detaliu de execuție a veșmintelor Pantocratorului din bolta turlei centrale a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Detalii și ansamblu din timpul executării compozițiilor de la baza Pantocratorului din bolta turlei centrale a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad.

SF. PRO.
DAVID

SF. PRO.
SOLOMON

SF. PRO IEZECHIEL

SF. PRO DAVID

SF. PRO SOLOMON

SF. PRO ISAIA

Detaliu de pictură de la baza turlei centrale și a pandantivului sud-vestic a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Folosită încă din Antichitate, pictura murală a fost executată și în tehnica frescă. Începând cu secolul al XIII-lea, pictura în frescă devine un termen generic, nemaifăcându-se deosebire între fresca adevărată sau simili-frescă și pictura murală care are ca suport tencuiala pentru frescă, dar e finalizată cu ajutorul culorilor tempera. Lucrări în tehnica frescă pot fi executate în toate țările de tradiție bizantină.

PANDANTIVII

Proiecte de execuție pentru cei patru pandantivi de la baza turlei centrale ilustrând pe Sfinții Apostoli și Evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad. Acestea au servit drept model în timpul execuției picturii.

Sfinții Evangheliști sunt pictați atât în biserică (la baza turlei Pantocratorului), pe pandantivi, dimpreună cu simbolul fiecărui evanghelist: omul, leul, vițelul, vulturul, cât și pe Sfântul Antimis, de aceeași manieră, pe cele patru colțuri.

Detalii reprezentând pe Sfinții Apostoli și Evangheliști Luca și Marcu de pe pandantivii Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Sfântul Evanghelist Luca a fost singurul dintre cei patru Evangheliști care era medic și pictor. Se spune despre dânsul că el a zugrăvit minunat chipul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, purtând în brațe pe Pruncul cel mai înainte de veci, pe Domnul nostru Iisus Hristos.

Sfântul Evanghelist Marcu a fost de neam evreu, făcând parte din semința lui Levi, fiind ucenic al Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Detalii reprezentând pe Sfinții Apostoli și Evangheliști Ioan și Matei precum și un ornament vegetal de pe pandantivii Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Sfântul Evanghelist Ioan, care mai este supranumit și Sfântul Ioan Teologul, a fost unul dintre cei doisprezece apostoli. El a scris Sfânta Evanghelie care îi poartă numele, trei epistole (I Ioan, II Ioan, III Ioan) și cartea Apocalipsa.

Sfântul Evanghelist Matei este primul dintre cei patru Evangheliști și a fost contemporan cu Mântuitorul Iisus Hristos.

NAOSUL

Imagine ilustrând conca Altarului și catapeteasma Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Detaliu din momentul slujbei de sfințire a lucrărilor de pictură de nou din turla centrală a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad, prezidate de ÎPS Timotei Seviciu, Arhiepiscopul Aradului

Detaliu din momentul slujbei de sfințire a lucrărilor de pictură din nou din turla centrală a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad, săvârșite de PS Emilian Crișanul

Lăcașul de cult creștin este conceput din punct de vedere arhitectural ca o realitate dinamică a mediului de spiritualizare și transfigurare treptată a întregii lumi. Sfântul Maxim Mărturisitorul definește corpul central al bisericii (naosul) ca pe un altar în devenire inițiat și sfințit prin Sfintele Taine, pe când altarul este un naos actualizat, ajuns la capătul acțiunii de inițiere și sfințire.

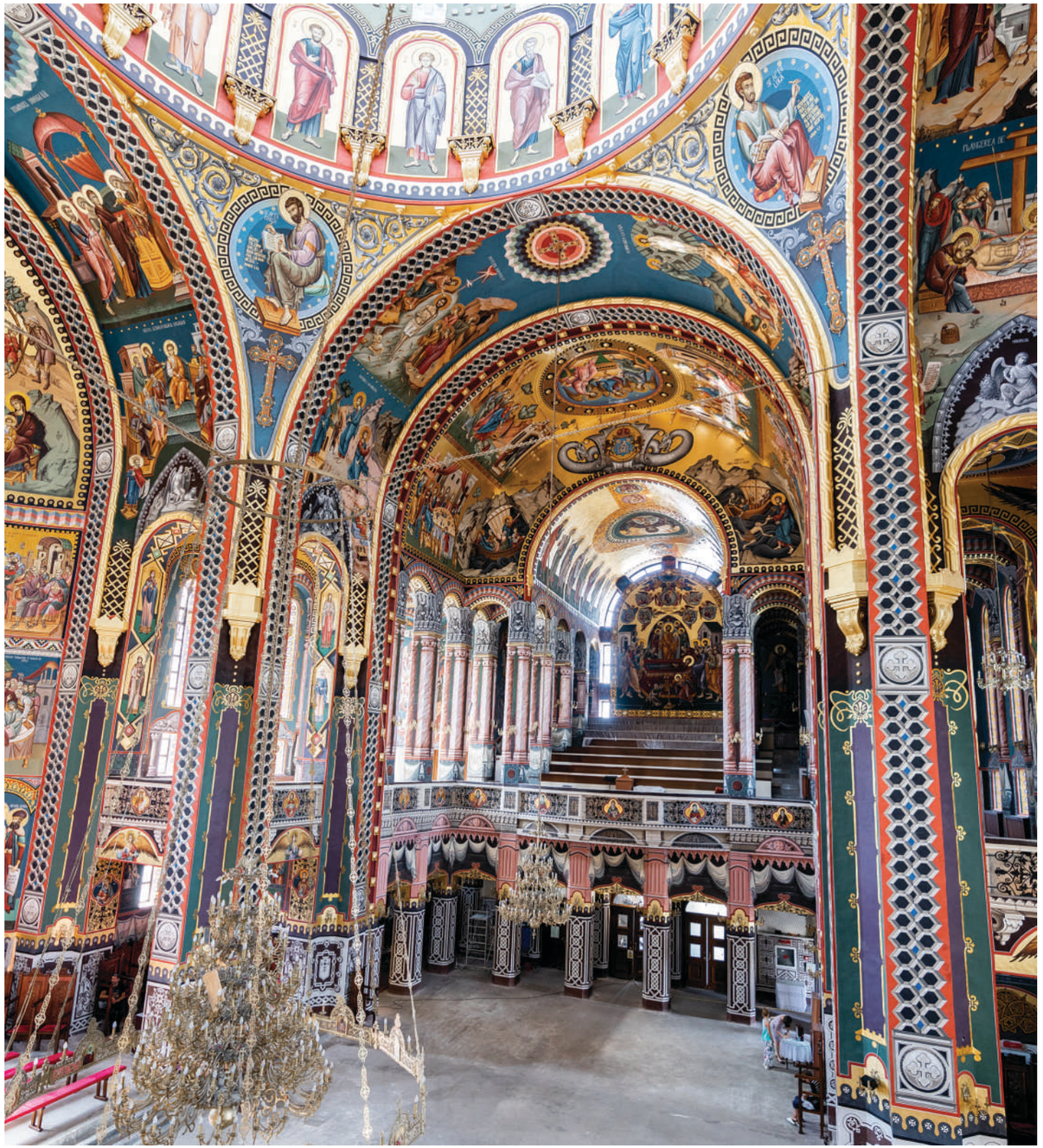

Semicalota absidei de sud din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad ilustrând scena „Nașterea Domnului”

Evanghelia de la Matei cap. 2, 1-12

„Dacă s-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod împăratul, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: unde este împăratul iudeilor, Cel care s-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui. Și auzind împăratul Irod, s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el; și adunând pe toate căpeteniile preoților și cărturarii poporului, i-a întrebat: unde trebuie să se nască Hristos? Iar ei i-au zis: în Betleemul din Iudeea, căci așa este scris prin proorocul: și tu, Betleeme, din pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic dintre căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Povățuitorul, care va paște poporul meu Israel. Atunci Irod a chemat în ascuns pe magi și a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua...”

Detaliu de pictură reprezentând „Fuga în Egipt a Domnului nostru Iisus Hristos”, realizată în Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad

Detaliu din momentul slujbei de sfințire a lucrărilor de pictură din nou din naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad , săvârșite de PS Emilian Crișanul

Detaliu de pictură din naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad, ce ilustrează „Uciderea celor unsprezece mii de prunci la porunca regelui Irod”.

Detaliu din scena ,,Învierea Domnului” ilustrând prorocii și drepții Vechiului Testament, din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Proorocii sau profeții Vechiului Testament sunt personaje din Biblie care, sub însuflarea Sfântului Duh, au prezis evenimente trecute, prezente și care vor avea loc în viitor. Venirea pe lume a lui Iisus Hristos și întreaga Sa activitate mesianică au fost prezise în cele mai mici detalii de către proorocii din Vechiul Testament. În general, se consideră că primul dintre profeți a fost Avraam, iar ultimul a fost Ioan Botezătorul.

Semicalota din absida de nord a Catedralei Arhiepiscopală ,,Sfânta Treime” din Arad, ilustrând scena ,,Învierea Domnului”.

„Milostivirea Ta, cea nemăsurată, cei ținuți întru legăturile iadului, văzându-o, la lumină au mers, Hristoase, cu picioare vesele, lăudând Paștile cele veșnice.”

„Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o slăvim; că Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce, bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a călcat.” (Utrenia din noaptea de Înviere).

Detalii de pictură din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad, depictând ciclul Pătimirilor Domnului nostru Iisus Hristos.

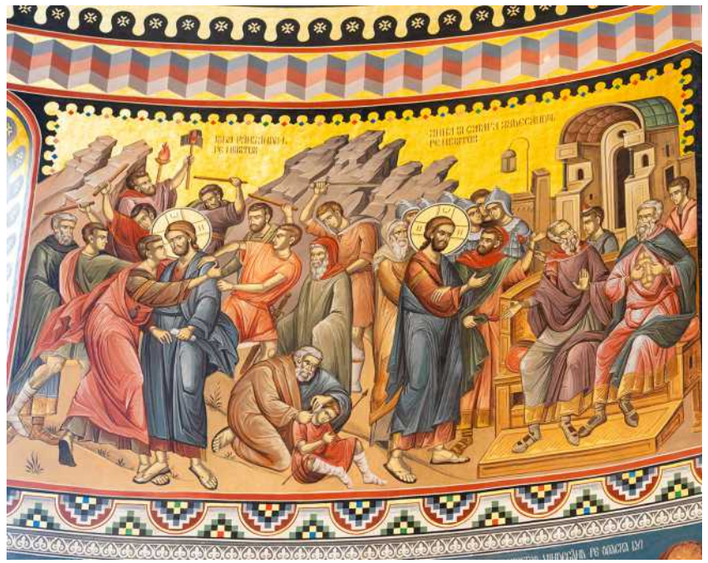

„Mergând Domnul spre pătimirea cea de bună voie, a zis apostolilor pe cale: Iată ne suim la Ierusalim și se va da Fiul Omului precum este scris pentru Dânsul. Veniți dar și noi, cu gânduri curate să mergem împreună cu El și împreună să ne răstignim și să murim pentru desfătările lumești ca să viețuim împreună cu Dânsul.” (Stihira I de la Vecernia Sfintei și Marii Luni)

Iisus a fost dus la guvernatorul roman al Iudeei, Pilat din Pont, ca să fie judecat. Pilat, deși în tinerețe fusese un om sângeros, datorită răstignirii celor 1.000 de zeloți cu câțiva ani în urmă, amenințat de împăratul Tiberius că-i va lua viața dacă nu rezolvă revoltele din Iudeea și mai ales pentru proasta conducere, el devine milos cu Iisus. Găsindu-l nevinovat și la cererea soției sale, Claudia, cerându-i eliberarea, îl trimite la regele Irod Antipa. Nici Irod nu-i găsește o vină, în schimb îl batjocorește, punându-i o hlamidă roșie, proclamându-L: „Împaratul iudeilor”.

Scena judecății lui Pilat din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

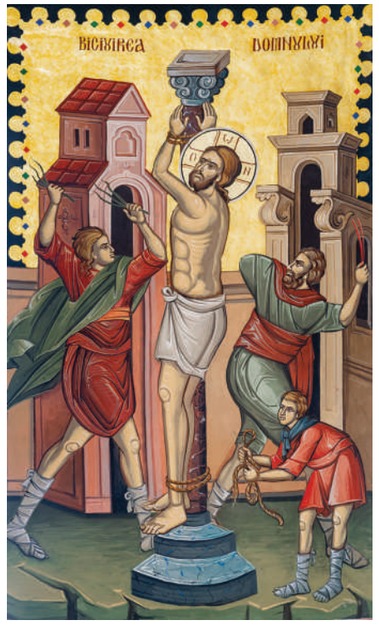

Detalii de pictură ce ilustrează batjocorirea Domnului nostru Iisus Hristos, din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Deci L-au adus pe Iisus de la Caiafa la pretoriu; și era dimineață. Și ei n-au intrat în pretoriu, ca să nu se spurce, ci să mănânce Paștile. Deci Pilat a ieșit la ei, afară, și le-a zis: Ce învinuire aduceți Omului Acestuia? Ei au răspuns și i-au zis: Dacă Acesta n-ar fi răufăcător, nu ți L-am fi dat ție.

Deci le-a zis Pilat: Luați-L voi și judecați-L după legea voastră. Iudeii însă i-au răspuns: Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni; ca să se împlinească cuvântul lui Iisus, pe care îl spusese, însemnând cu ce moarte avea să moară. Deci Pilat a intrat iarăși în pretoriu și a chemat pe Iisus și I-a zis: Tu ești regele iudeilor? Răspuns-a Iisus: De la tine însuți zici aceasta, sau alții ți-au spus-o despre Mine? Pilat a răspuns: Nu cumva sunt iudeu eu? Poporul Tău și arhiereii Te-au predat mie. Ce ai făcut? Iisus a răspuns: Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor. Dar acum împărăția Mea nu este de aici.

Deci i-a zis Pilat: Așadar ești Tu împărat? Răspuns-a Iisus: Tu zici că Eu sunt împărat. Eu spre aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu. Pilat I-a zis: Ce este adevărul? Și zicând aceasta, a ieșit iarăși la iudei și le-a zis: Eu nu găsesc în El nici o vină; dar este la voi obiceiul ca la Paști să vă eliberez pe unul. Voiți deci să vă eliberez pe regele iudeilor? Deci au strigat iarăși, zicând: Nu pe Acesta, ci pe Baraba. Iar Baraba era tâlhar." (A patra Evanghelie din cele doisprezece care se citesc la Denia din Sfânta și Marea Vineri, Ioan, 18, 28-40)

După ce au ajuns pe Dealul Golgota, L-au pironit pe Iisus la mâini și la picioare, fiind răstignit pe o cruce pe care era scrisă o plăcuță astfel *I.N.R.I.* adică *Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum* ceea ce se traduce prin *Iisus Nazarineanul Regele Iudeilor*, latinește, grecește și evreiește și înălțată în fața tuturor oamenilor, alături de cei doi condamnați. Evreii și soldații romani Îl batjocoreau. El îl iartă pe un condamnat și îi promite intrarea în rai după moarte. Alături de El, stătea Fecioara Maria, mama lui, Maria Magdalena și Ioan, ucenicul

său iubit. În timp ce mama sa, Maria, plângea, Iisus i-l arată pe Ioan ca noul ei fiu, iar lui Ioan pe noua lui mamă, dându-i sarcina sa aibă grijă de ea. Ioan a dus-o acasă pe Maria ca să nu sufere mai mult. La al nouălea ceas din zi, Iisus striga cu glas tare Tatălui Său, că și-a îndeplinit sarcina pe Pământ prin cuvintele ,,Eli, Eli lama sabahtani?" adică ,,Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?" În cele din urmă Își dă Duhul și moare.

Detalii de pictură din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad, ce ilustrează tragerea spre răstignire și urcarea pe cruce a Domnului nostru Iisus Hristos

Scena „Răstignirea Domnului” din absida nordică a naosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii cu scump Sângele Tău. Pe Cruce fiind răstignit și cu sulița împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție.”

„În Sfânta și Marea Vineri, se prăznuiesc sfintele și mântuitoarele și înfricoșătoarele Pătimiri ale Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos: scuipările, lovirile peste față, palmele, insultele, batjocurile, haina de porfiră, trestia, buretele, oțetul, piroanele, sulița, și înainte de toate, crucea și moartea, pe care le-a primit de bunăvoie pentru noi. Se mai face încă pomenire de mărturisirea mântuitoare făcută pe cruce de tâlharul recunoscător, ce a fost răstignit împreună cu El.” (Sinaxarul din Sfânta și Marea zi de Vineri).

Motivul pentru care locul în care a fost răstignit Domnul se numește locul Căpățânii este acesta: pe vremea potopului, craniul lui Adam a fost scos afară din pământ și colinda de colo-colo despuiat de carne și stingher; era o vedenie îngrozitoare pentru cei care îl vedeau. Solomon, din respect pentru strămoș, împreună cu toată oastea, l-a acoperit cu foarte multe pietre. De asta a și fost numit de atunci locul acela: «pardosit cu pietre». Unii sfinți aleși spun, pe temeiul predaniei, că și Adam a fost îngropat acolo de un înger. Așadar, acolo unde era stârvul, acolo s-a așezat vulturul Hristos, veșnicul împărat. Noul Adam a tămăduit prin lemn pe vechiul Adam, ce căzuse prin gustarea lemnului.” (Sinaxarul din Sfânta și Marea Vineri)

Detalii de pictură de pe transeptul absidei nordice a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad, ilustrând „Coborârea de pe Cruce” și „Punerea în Mormânt a Domnului nostru Iisus Hristos”

Scena Învierii care ilustrează pe Îngerul ce a vestit femeilor mironosițe Învierea Domnului, pictură realizată în absida nordică a naosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Și după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. Și dis-de-dimineață, în prima zi a săptămânii (Duminică), pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. Și ziceau între ele: Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. Iar el le-a zis: Nu vă înspăimântați! Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus!" (Evanghelia Învierii, Marcu, 16, 1-6)

Detalii de pictură ilustrând scenele „Hristos arătându-se mironosițelor" și „Toma pipăind rănile Lui Hristos", din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Trime" din Arad

Detalii de pictură ilustrând scena „Hristos arătându-li-se apostolilor, a mâncat", din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Pecetluit fiind mormântul, viață din groapă ai răsărit, Hristoase Dumnezeule; și ușile fiind încuiate, înaintea ucenicilor ai stat, Învierea tuturor, Duh drept printr-înșii înnoindu-ne, după mare mila Ta." (Troparul din Duminica Tomii)

Scena „Hristos învie pe fiul văduvei din Nain", din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime"din Arad

Scena „Iisus Hristos vorbind cu samarineanca", din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Minunile lui Iisus sunt faptele supranaturale care au fost săvârșite de Iisus Hristos în timpul vieții Sale pământene și care sunt menționate în cele patru Sfinte Evanghelii.

Aceste minuni pot fi clasificate în patru grupe: vindecări, dezlegări, învierea morților și control asupra naturii. Noul Testament grecesc folosește două cuvinte grecești pentru acest cuvânt: primul este **dynamis** care are sensul literal de „o lucrare de putere" și **semeion**, folosit mai rar de scriitorii greci, care are sensul de „semn". Prin urmare o definiție a termenului minune folosit în Noul Testament ar fi „o lucrare de putere rară sau neobișnuită ce indică sau arată către un fapt semnificativ".

De cele mai multe ori Iisus refuza să facă minuni în fața celor care Îi cereau semne, dar făcea minuni celor umili și celor apropiați sincer de Dumnezeu care nu aveau nevoie de minuni pentru a-și întări credința lor. Acest lucru este în concordanță cu caracterul lui Dumnezeu din Ieremia 29:13: *„Mă veți căuta și Mă veți găsi, dacă Mă veți căuta cu inima."*

Întâiul săvârșitor al minunilor în istoria biblică și în cea universală, în general, este Mântuitorul Hristos. De-a lungul activității Sale publice, minunile Sale au fost fără număr, între ele înscriindu-se felurite vindecări, curățiri de duhuri necurate, înmulțiri ale roadelor pământului și chiar învieri, a fiicei lui Iair, a fiului văduvei din Nain și a lui Lazăr, fratele Martei și al Mariei, prietenul Său. Minunile Mântuitorului sunt consemnate de către Sfinții Evangheliști, precum Sfântul Evanghelist Matei care, subsumând activitatea pământească a Fiului lui Dumnezeu, arată că: *„a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința în popor." (Matei 4, 23-24).*

Ansamblu de scene în care Hristos vindecă un lepros și pe soacra lui Petru, realizate în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime"din Arad

Registrul sfinților mucenici, pictați în picioare, pe absida de sud a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Pentru durerile Sfinților care pentru Tine au pătimit, fii milostiv, Doamne, și toate durerile noastre le vindecă, ne rugăm Ție, Iubitorule de oameni." (Tropar la sfinții mucenici)

Mucenicii sau Martirii (gr. μαρτυρος – martor) sunt cei ce și-au dat viața mărturisind pe Iisus Hristos în condiții extreme. Mucenicii sunt primii sfinți ai Bisericii, cea care a considerat întotdeauna că mucenicia nu ar fi fost posibilă fără ajutorul harului Duhului Sfânt. De aceea, cel mai adesea mucenicii au fost cinstiți ca sfinți imediat după moarte de către ceilalți creștini. Primii mucenici au fost Sfântul Ioan Botezătorul – văzut de Tradiția Bisericii la granița între Vechiul și Noul Testament – și Sfântul Ștefan, unul din cei șapte diaconi, și „întâiul mucenic".

Detaliu din scena „Deisis", din absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrând pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrând pe Sfântul Mare Mucenic Teodor Tiron în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Mucenicii erau cinstiți de adunarea locală a credincioșilor strânși în jurul mormântului mucenicului (unde adesea se găseau și moaștele lui), în ziua pomenirii morții sale (nașterea la viața veșnică). Cultul mucenicilor se dezvoltă după modelul cultului eroului antic. Ei erau pentru creștinii din antichitate „eroii credinței" și după înțelegerea creștină nici nu ar fi putut da mărturie până la moarte fără ajutorul harului lui Dumnezeu - de aceea creștinii i-au cinstit ca sfinți imediat din momentul morții lor. Odată cu pacea Bisericii (oprirea persecuțiilor, pe vremea împăratului Constantin cel Mare), cultul mucenicilor se dezvoltă și se delocalizează: „În paralel cu fenomenul de expansiune care se multiplică, dacă se poate spune așa, mormântul mucenicului, se observă de asemenea că prăznuirea sărbătorii lui depășește încet-încet limitele inițial reduse

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mucenic Andrei Stratilat în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mucenic Corneliu Sutașul în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

în care se făcea ea. La început fiecare Biserică își cinstea propriii mucenici, excluzându-i pe ceilalți; era un fel de aniversare de familie, în fiecare comunitate. Deja însă în prima jumătate a secolului al IV-lea se pot constata împrumuturi de la Biserici Surori. În consecință, martirologiile locale se îmbogățesc mai întâi de mucenici străini și din acest punct de vedere mucenicii al căror cult se introduce pe cale excepțională primesc aceeași cinste ca și cei vechi. Mai apoi, mucenicilor li s-au adăugat celelalte categorii de sfinți: episcopii, personajele sfinte din Noul Testament, din Vechiul Testament și asceții (numiți mai târziu cuvioși). Această evoluție a fost conformă cu o lărgire a viziunii creștine asupra martiriului/ muceniciei, mai întâi asupra celor ce au început a fi numiți „mărturisitori ai credinței", iar mai apoi asupra asceților.

Poză ilustrându-i pe Sfinții Mucenici Artemie, Mina și Victor, în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Un martirologiu este un catalog sau o listă a martirilor și a altor sfinți sau cuvioși, dispuși în ordinea zilelor din calendar la care li se face prăznuirea. Martirologiile locale conțin doar tradiția unei anumite biserici. Uneori, listele locale erau îmbogățite cu nume împrumutate de la bisericile vecine.

Îmbogățiri ale listelor au avut loc prin combinarea a câteva martirologii locale, cu sau fără împrumuturi din surse literale. Sensul acesta al martirologiului este cel acceptat în prezent în Biserica Latină. În Biserica Ortodoxă, cel mai apropiat echivalent de martirologiu este sinaxarul sau, mai lung, Menologiul. În privința formei se poate face distincție între martirologiile care sunt simple înșiruiri de nume și martirologiile istorice care cuprind și povestiri și detalii biografice.

Poză ilustrându-i pe Sfinții Mucenici Brâncoveni și pe Sfetnicul Ianache Văcărescu, în absida sudică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Sfinte Mucenice Brâncovene Constantine, Dumnezeu te-a uns ca să călăuzești destinele neamului tău printre stâncile prăpăstioase ale vremii. Domnul te-a chemat să sporești slava Bisericii Ortodoxe, de la noi și de pretutindeni, cu darurile pe care numai puterea Celui de sus le-a pus întru a ta chivernisire. Tu te-ai rugat Bunului Dumnezeu pentru statornicirea în dreapta credință, dimpreună cu fiii tăi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei și cu sfetnicul tău Ianache. Tu ai primit cununa sfântă a muceniciei, cu fiii tăi. Ne rugăm ție în fața icoanei tale și cerem să duci la Părintele Ceresc rugăciunile noastre smerite, ca să ne izbăvească de durerile cele amare abătute de atâtea ori asupra noastră, să ne ocrotească de venirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi. Amin”

Registrul sfinților în picioare din absida de nord a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Hagiografia sau Aghiografia este o ramură a Teologiei care studiază viețile sfinților, sinaxarele și martirologiile. Se consideră în general că studiul științific și critic al literaturii hagiografice a început în secolul al XVII-lea cu „Societatea Bollandiștilor”, o societate savantă creștină întemeiată de iezuitul Bollandus și care de peste 400 de ani s-a dedicat cercetării literaturii aghiografice.

Hagiografia mai desemnează și un gen literar creștin, literatura hagiografică, adică scrierile memoriale despre sfinți și viețile sfinților, care are ca punct de plecare martirologiile creștine din secolele II-III d. Hr. Autorul care scrie despre sfinți, sau vieți de sfinți se numește hagiograf sau aghiograf.

Detaliu din scena „Maica Domnului tronând” din absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Poză ilustrându-i pe Sfinții Împărați Constantin și Elena în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mucenic Longhin Sutașul, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Chipul Crucii Tale pe cer văzându-l, și ca Pavel chemarea nu de la oameni luând, cel între împărați Apostolul Tău, Doamne, împărăteasca cetate în mâinile Tale a pus-o. Pe care păzește-o totdeauna în pace, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Unule, Iubitorule de oameni.” (Troparul Sfinților Împărați Constantin și Elena)

„Cel ce chipul Crucii strălucind pe cer mai mult decât soarele l-ai văzut și biruința semnului Domnului bine ți-a descoperit, cu care întrarmându-te pe toți vrăjmașii i-ai biruit, acum și nouă, celor ce ne plecăm genunchii înaintea icoanei tale, Sfinte Împărate Constantin, dă-ne, împreună cu buna ta maică, Împărăteasa Elena, ajutor, celor ce cântăm vouă: Bucurați-vă, părinții creștinilor!” (Condacul I din acatistul Sfinților Împărați)

Poză ilustrând familia Sfântului Mucenic Eustație Plachida, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Chemarea ta nu s-a făcut de la oameni, preaalesule; ci din cer te-a chemat pe tine Hristos, ca mai înainte pe Sfântul Pavel, arătându-ți-se ție ca un cerb și scăpându-te de fiarele cele otrăvitoare.

Fiind plin de înțelepciunea cea de sus, mucenice, cu toată buna credință ai ales mai de cinste desfătarea cerurilor decât averea și decât dezmierdarea cea pieritoare, încununându-te cu toată casa ta prin mucenicie.” (din Canonul Sfântului Mucenic Eustație Plachida)

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mare Mucenic Mercurie, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mare Mucenic Procopie, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„O, Preacinstiților Mucenici, tămăduiți neputințele noastre, ale credincioșilor slăbiți pe cale, ca să nu ne biruiască și să nu ne batjocorească necuratul vrăjmaș, care încearcă în tot chipul să ne abată de la lupta cea mântuitoare. Voi, Sfinților Mucenici, care pe toate le-ați suferit cu îmbărbătarea Duhului Sfânt, în credință și rugăciune îndelungată, nu încetați să ne întăriți și pe noi, cei ce ne minunăm de tăria sufletelor voastre strigând Domnului: Slavă Ție, Dumnezeul nostru, Preasfântă Treime, Cel ce Te proslăvești în sfinții Tăi, slavă Ție!" (rugăciune închinată Sfinților Mucenici)

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mucenic Nestor, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ilustrându-l pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de Mir, în absida nordică a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Mucenicii prin jertfa lor reactualizau Jertfa de pe Cruce a lui Iisus Hristos și Învierea Lui. Prin moarte își arătau credința de nezdruncinat în Dumnezeu. După moarte, trupurile lor (moaștele lor) făceau minuni multe și asta arăta că sunt vii și după moarte. Minunile moaștelor mucenicilor sunt un semn al Învierii. Arată puterea lui Iisus Hristos cel Înviat chiar în trupurile lor. Mucenicii năşteau credința în oameni în zeci sau sute deodată. Căci prin moartea lor ei mărturiseau că există și o viață veșnică. O viață de după moarte care este mai bună decât aceasta de pe pământ și mai de dorit decât cea prezentă.

Detaliu de ornament geometric, simbolizând Treimea, din naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu ce ilustrează sfinți apostoli, în naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

,,Sfântă Ana, ridică sfintele tale mâini, cu care ai îmbrățișat pe Împărăteasa Cerului și a pământului, către Părintele îndurărilor și a toată mângâierea! Ca astfel, trecând cu vederea mulțimea păcatelor noastre, să ne păzească pe noi de foamete, de potop, de foc, de sabie, de venirea altor neamuri și de războiul cel dintre noi. Așază, Sfântă Ana, în inimile conducătorilor țării acesteia cele bune pentru sfintele lui Dumnezeu biserici!" (Rugăciune la Sfânta Ana)

Stânga, detaliu ce o ilustrează pe Sfânta Ana ținând în brațe pe Fecioara Maria, pictură realizată pe tavanul stranii cântăreților din colțul de nord-est al Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu reprezentând pe Sfântul Arhanghel Gavriil din naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Numele „Gabriel" (Gavriil) semnifică în limba ebraică *„Dumnezeu este puterea mea"*. Numele său este menționat de patru ori în Biblie: de două ori în cartea profetului Daniel (8,16 și 9,21) și de două ori în Evanghelia lui Luca (1,19 și 1,26). După Sfântul Evanghelist Luca, Arhanghelul Gavriil a binevestit atât nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, cât și a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

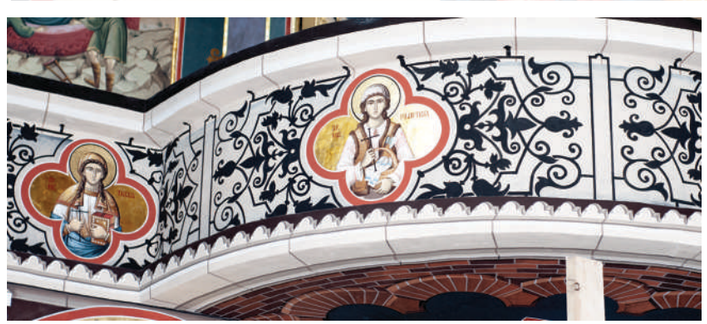

Detalii de încadrare a sfinților în geometria spațiului balcoanelor, din naosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Doamne, iubit-am bunăcuviința casei Tale și locul locașului slavei Tale. Să nu pierzi cu cei necredincioși sufletul meu (...) întru nerăutatea mea am umblat; izbăvește-mă, Doamne, și mă miluiește, căci piciorul meu a stat întru dreptate; în biserici Te voi binecuvânta, Doamne." (Psalmul 25, 8,11-12)

Detaliu de pictură de pe balconul naosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

VIRTUȚILE CREȘTINEȘTI

Dreptatea, ca și celelalte virtuți, este dezvoltată și perfecționată prin obișnuință. În timp ce creștinii pot să crească în virtuți prin harul sfințitor, dreptatea, așa cum este practicată de oameni, nu poate fi niciodată supranaturală, ci întotdeauna legată de drepturile și obligațiile noastre naturale, unii față de ceilalți.

Detaliu ce ilustrează virtutea Dreptății, pictură ce a fost realizată baza transeptului sud-vestic din Catedrala Arhiepiscopale ,,Sfânta Treime" din Arad

Hărnicia (latinescul *„industria"*) este una din virtuțile morale care constă în a munci cu sârg și care duce la sporirea cinstită a veniturilor ținând de perseverență, efort și etică și este opusă păcatului leneviei. Hărnicia înseamnă să dai dovadă de zel și preocupare în munca și activitățile tale, să îți perfecționezi moralitatea și neclintirea în credință prin a „nu te da niciodată bătut". Ea impune să îți gestionezi cu grijă timpul, să îți supraveghezi acțiunile astfel încât să nu lași nicio cale deschisă lenei, să te conformezi mereu convingerilor tale, mai cu seamă când ești singur și neobservat de alții.

Detaliu și ansamblu ce ilustrează virtutea Hărniciei. Pictură situată la baza transeptului nord-vestic al Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu ce ilustrează virtutea Milosteniei, această pictură fiind poziționată la baza transeptului sud-estic din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Mila este o virtute morală prin care este ajutat cel în nevoie. Una dintre caracteristicile esențiale ale lui Dumnezeu este mila: *„Dumnezeu este iubitor de oameni, milostiv, îndelung-răbdător, plin de îndurare și de dreptate, care păzește adevărul și arată milă la mii de neamuri " (Ieșirea 34, 6-7).* Mila trebuie făcută în ascuns, fără să știe stânga ce face dreapta, cum spune Iisus, și cu bucurie, cum spune apostolul Pavel.

Detaliu ce ilustrează virtutea Castității. Pictură situată la baza transeptului sud-estic al Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Ansmblu ce ilustrează virtutea Castității situată la baza transeptului sud-estic al Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Curățenia sau castitatea (în latină *„castitas"*) presupune puritate, cunoaștere, cinste, onestitate și este opusă desfrâului ori poftei trupești (în latină *„luxuria"*). Castitatea implică abținerea de la un comportament neadecvat potrivit stadiului de viață al fiecăruia, practicarea dragostei curtenitoare sau a prieteniei romantice, curățenia prin cultivarea unei bune sănătăți și a igienei, menținute și prin înfrânarea de la beție.

Dobândirea virtuților reprezintă câștigarea asemănării cu Dumnezeu. Spre deosebire de chipul lui Dumnezeu, care nu poate fi niciodată pierdut nici chiar de cei mai păcătoși oameni, asemănarea depinde de alegerea morală, de „virtute". Virtuțile nu sunt o înzestrare pe care omul o are de la început, ci un obiectiv la care trebuie să ajungă, care poate fi obținut prin efortul propriu și prin Harul lui Dumnezeu.

PRONAOSUL

Ansamblu ce ilustrează icoana „Sfânta Treime" de pe bolta pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Pronaosul este un spațiu liturgic destinat pocăinței. În vechime, în acest loc stăteau la slujbă diferite categorii de oameni, după starea pe care o avea fiecare: *catehumenii*, care se pregăteau să primească Sfântul Botez; *penitenții*, care se pocăiau pentru anumite păcate grave; cei care erau *posedați* de duhuri necurate, asupra cărora se citeau exorcismele.

Astăzi, în pronaos se săvârșesc anumite slujbe și rugăciuni prevăzute de rânduielile canonice după cum urmează: prima parte din slujba Litiei, care are un caracter de pocăință; unele dintre laudele bisericești precum pavecernița și miezonoptica; slujba înmormântării; unele rugăciuni legate de nașterea unui copil. Tot în pronaos mai este săvârșită și prima parte din Taina Botezului, numită „lepădări" precum și Taina Spovedaniei.

Din punct de vedere arhitectural, pronaosul are în general forma dreptunghiulară, fiind mai lung și mai încăpător decât naosul. La bisericile mai vechi pronaosul este despărțit de naos prin zid cu ușă; zugravii aveau deci de pictat încă o suprafață importantă. La bisericile mai noi, peretele despărțitor dintre naos și pronaos a fost înlocuit cu stâlpi sau a fost suprimat total, ștergându-se astfel distincția dintre naos și pronaos care era atât de importantă în disciplina din vechime.

Pe arcul pronaosului se pictează Sfânta Treime în medalion înconjurat de un ornament geometric, curcubeu sau cete de îngeri.

Pe pereții laterali ai pronaosului, împărțit pe mai multe registre longitudinale, se zugrăvesc scene din viața și activitatea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în cazul de față fiind vorba de două reprezentări ale Filoxeniei lui Avraam și apoi de scenele „Vindecarea orbului din Betsaida" și „Nunta din Cana Galileii".

„Sfânta Treime". Pictură realizată pe bolta pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

„Împărate al veacurilor și Doamne cel mai înainte de veci, Făcătorule a toată făptura cea văzută și cea nevăzută, Dumnezeule cel slăvit în Sfânta Treime, Căruia se închină tot genunchiul; al celor cerești, al celor pământești și al celor de dedesubt. Pentru aceasta și noi, ca cei ce suntem luminați cu Sfânta Taină a Botezului întru numele Tău cel întreit sfânt, deși nevrednici fiind, îndrăznim a-Ți aduce această cântare de laudă; iar Tu ca Făcătorul, Purtătorul de grijă și Judecătorul nostru, ia aminte spre glasul rugăciunii robilor Tăi, și nu depărta mila Ta de la noi, pentru ca din adâncul sufletului pururea să strigăm Ție: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel Sfânt." (Condacul I din Acatistul Sfintei Treimi)

Fotografii de ansamblu asupra pronaosului și cafasului înainte de începerea lucrărilor de pictură din nou în Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

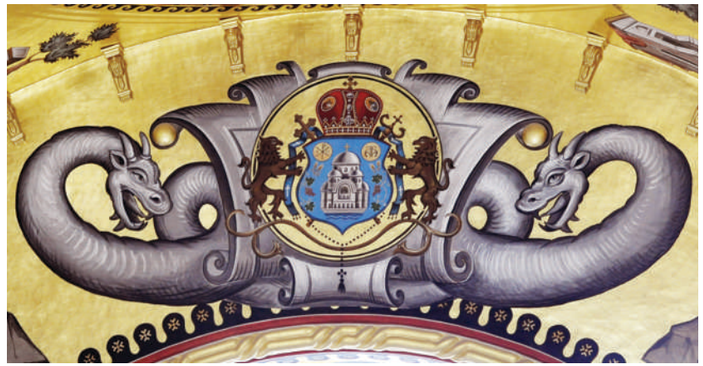

Imagine alegorică ce cuprinde Stema Arhiepiscopiei Aradului și balaurii de pe cârja arhierească, pictură realizată pe arcul vestic al pronaosului din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu de pe transeptul vestic al pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad, ce ilustrează scena „Botezul Domnului",

Detaliu de pe transeptul vestic al pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad, ce ilustrează scena „Ispitirea Domnului nostru Iisus Hristos".

, *„În Iordan Botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că Glasul Părintelui a mărturisit Ție, Fiu Iubit pe Tine numindu-Te; și Duhul, în Chip de Porumbel, a adeverit întărirea Cuvântului, Cel Ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule și lumea ai luminat, Slavă Ție." (Troparul Botezului Domnului)*

Stânga, ansamblu ce ilustrează întreg tavanul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Icoana „Schimbarea la Față” , pictată pe transeptul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Schimbatu-Te-ai la Față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi Slava Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, slavă Ție.” (Troparul Schimbării la Față)

Imagine cu scena „Învierea lui Lazăr”, poziționată pe transeptul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Învierea cea de obște mai înainte de Patima Ta încredințând-o, pe Lazăr din morți l-ai înviat, Hristoase Dumnezeule. Pentru aceasta și noi, ca pruncii, semnele biruinței purtând, Ție, Biruitorului morții, strigăm: Osana Celui dintru înălțime! Bine ești cuvântat, Cel ce vii întru numele Domnului.” (Troparul Învierii lui Lazăr)

Scenă ilustrând „Nunta din Cana Galileii”, pictură de pe arcul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Prefacerea apei în vin la Nunta din Cana Galileii este prima minune a lui Iisus înaintea ucenicilor, consemnată în Evanghelia după Ioan. După relatarea biblică, Iisus și ucenicii săi au fost invitați la o nuntă și când s-a terminat vinul, la rugămintea Maicii Sale, Iisus a transformat apa în vin, săvârșind minunea.

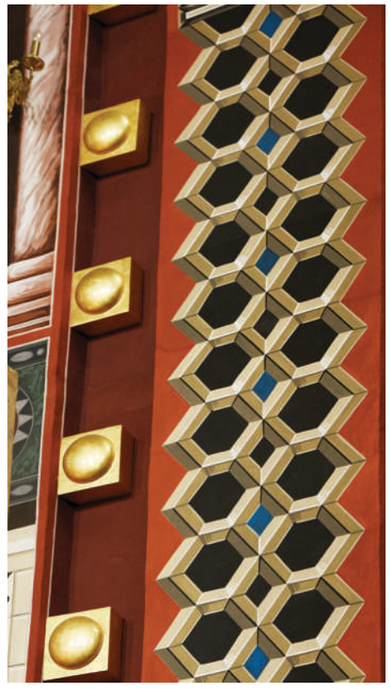

Detaliu de ornament geometric ce a constituit soluția compozițională pentru toate arcele de delimitare ale celor patru transepte din Catedrala Arhiepiscopală Sfânta Treime” din Arad

Scenă ilustrând „Vindecarea orbului din Betsaida” din arcul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Vindecarea orbului din Betsaida este una dintre minunile lui Iisus, consemnată numai în Evanghelia după Marcu (8, 22-26). În conformitate cu această evanghelie, când Iisus a venit la Betsaida, un oraș din Galileea, el a fost rugat să vindece un orb. Iisus l-a scos afară din oraș, i-a pus salivă pe ochi și și-a pus mâinile peste el vindecându-l de orbirea trupească și de cea sufletească.

Cadru ce ilustrează întreg tavanul pronaosului din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad

„Faptul unic al Întrupării Fiului lui Dumnezeu motivează și explică specificul unic al iconografiei creștine ortodoxe. Cu alte cuvinte, pictura bisericească este o expresie vizuală liturgică a mărturisirii credinței Bisericii în Fiul lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii.

În acest sens, iconografia Bisericii Ortodoxe nu poate fi redusă la un act artistic, decorativ, ci ea este în primul rând un mijloc de mărturisire vizuală a credinței în Iisus Hristos, Unul din Sfânta Treime, și a comuniunii spirituale harice a Lui cu toți Sfinții, cu Biserica și cu întreaga creație. Iconografia ortodoxă nu este o artă obișnuită, profană, ci una sacră-eclesială, care exprimă teologic-liturgic întâlnirea omului credincios cu Dumnezeu cel Sfânt și cu Sfinții Lui.” (Cuvântul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea Conferinței Naționale ,,Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească”, 4 noiembrie 2013)

Scena „Avraam primind pe străini la stejarul din Mamvri". Pictură realizată pe tavanul pronaosului Catedralei Arhiepis-copale „Sfânta Treime" din Arad

„Apoi Domnul S-a arătat iarăși lui Avraam la stejarul Mamvri, într-o zi pe la amiază, când ședea el la ușa cortului său. Atunci ridicându-și ochii săi, a privit și iată trei Oameni stăteau înaintea lui; și cum I-a văzut, a alergat în întâmpinarea Lor și s-a închinat până la pământ. Apoi a zis: Doamne, de am aflat har înaintea Ta, nu ocoli pe robul tău..." (Facere 18, 1-5)

Despre patriarhul Avraam se spune că niciodată nu ședea la masă fără să aibă oaspeți. Așa s-a învrednicit dreptul părinte să slujească la ospățul îngerilor trimiși de Dumnezeu să cerceteze lumea. Filoxenia avraamică de la stejarul Mamvri, descrisă pe larg în capitolul 18 din cartea Facerii, a rămas peste timp cea mai potrivită viziune iconică despre taina Sfintei Treimi. Deși s-au încercat și alte reprezentări care să transmită pictural unitatea ființei și treimea de persoane în Dumnezeu, de la mozaicurile bizantine până la Teofan Grecul, Andrei Rubliov sau Pârvu Mutu, tradiția iconografică ortodoxă rămâne fidelă theofaniei vechi-testamentare.

Scene ale vizitei celor trei străini la Avraam le găsim atestate încă de la începuturile iconografiei creștine, dar odată cu trecerea timpului ele devin tot mai numeroase în Biserica Răsăriteană. Istoricul bisericesc Eusebiu de Cezareea ne relatează într-un text important, că ar fi existat încă din perioada preconstantiniană în Dumbrava Mamvri, o imagine pictată a celor trei vizitatori ai lui Avraam.

„Urmând tradiția apostolică, Biserica și-a edificat propriile ei instituții sociale și case de ospitalitate, ca să fie mereu primitoare de străini. De fapt, din legătura organică ce există între Liturghie și Filantropie se naște filoxenia iconică. Fiindcă viața noastră curge ca un râu, între două icoane: Cina Domnului și Cina de la stejarul Mamvri." (Ziarul Lumina – Filoxenia iconică)

Scena „Avraam ospătând pe străini la stejarul din Mamvri", realizată pe tavanul pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ce surprinde instrumente folosite în executarea picturii murale din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Diferite aspecte din timpul lucrului în zona de balcon a pronaosului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detalii de pictură din pronaosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Detalii de pictură din pronaosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad unde este așezată spre închinare racla din argint cu sfintele moaște ale Sfântului Ierarh Ioan Gură de Aur primite în dar de la cardinalul Angelo Comastri, Arhiepiscop Emerit al Basilicii Sfântul Petru din Roma. Racla a fost sfințită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, sâmbătă 6 decembrie 2008, cu ocazia sfințirii Catedralei Arhiepiscopale „„Sfânta Treime” din Arad

Detalii de pictură din pronaosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Detaliu de pictură de pe tavanele casetate din pronaosul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

CAFASUL

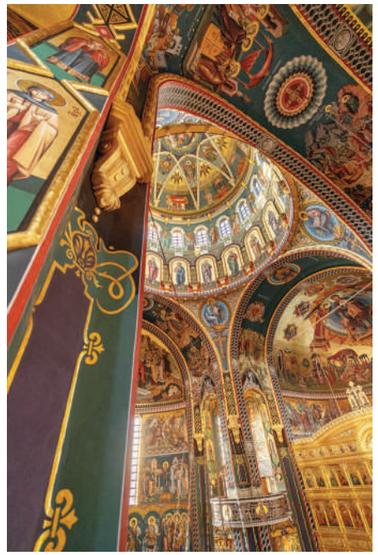

Detaliu de pictură din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Dreapta, poză ce ilustrează întreg cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad.

La unele biserici, corul este amplasat într-un fel de balcon susținut de coloane, situat de regulă în spatele bisericii (deasupra pronaosului), numit *cafas*. În vechime, domnitorii ascultau de aici slujbele bisericești. Programul iconografic se adaptează în funcție de arhitectura fiecărui locaș de cult însă, de regulă, pe peretele de vest se pictează Adormirea Maicii Domnului, scene din viața și activitatea Maicii Domnului, precum și o serie de sfinți care au compus imnuri și rugăciuni folosite în rânduiala slujbelor bisericești. Dacă spațiul permite, se pot reprezenta filosofii din antichitate, numiți și ,,înțelepții elinilor”, după cum amintește Pr. Prof Lucian Farcașiu în articolul său.

,,Iconografia ortodoxă are patru funcții majore: 1) icoana este o mărturisire a credinței că Dumnezeu Cel nevăzut Se face văzut pentru ca să înalțe la viața cerească pe oamenii pământeni; 2) icoana este o chemare a omului la rugăciune sau la comuniune cu Dumnezeu și cu Sfinții Lui; 3) icoana este o carte sfântă care ne arată că sfinții sunt învățătorii noștri și rugători pentru noi; 4) icoana este o frumusețe văzută a spațiului liturgic, care ne cheamă să înfrumusețăm sufletul și viața noastră prin iubire milostivă și sfințenie, spre a gusta din frumusețea nevăzută sau slava cerească veșnică a iubirii Preasfintei Treimi.

Fiind o artă spirituală, teologică și liturgică, proprie Bisericii, pictura bisericească este o exprimare vizuală care transcende cuvântul și conceptul, iar geniul Ortodoxiei constă tocmai în faptul de a menține o unitate organică între teologia conceptuală și cea artistic-liturgică, între teologia academică și teologia exprimată în spiritualitatea Bisericii, sub formă de teologie predicată (omiletică și catehetică), cântată, pictată, zidită, ascetico-filocalică (mistică), aghiografică. Astfel, se evită, de pildă, o bipolarizare păgubitoare a teologiei în intelectualism cerebral, pe de o parte, și spiritualitate sentimentalist-individualistă, ateologică (lipsită de înrâurirea dogmatică eclesială), pe de altă parte.”

Detalii privind execuția picturilor murale din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Părintele Dumitru Stăniloae precizează: „Icoana ortodoxă a fost astfel, alături de literatura duhovnicească patristică, ascetic-duhovnicească, cel mai însemnat călăuzitor al credincioșilor mai râvnitori în formarea lor pe linia unei vieți duhovnicești, de trăire cu Hristos în Duhul Sfânt. Cel mai mult s-au format în sensul acesta sfinții, în ale căror icoane e redat același mod de viețuire duhovnicească, prin care ei s-au străduit să urmeze lui Hristos. În aceste icoane se afirmă și un sens al mântuirii deosebit de cel al

Etapă din execuția picturilor murale din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu din pictura murală de pe stâlpii cafasului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

justificării exterioare prin jertfa de satisfacere sau de ispășire a lui Hristos. Prin ele se arată îndumnezeirea la care sunt ridicați cei ce cred în Hristos, îndumnezeire care deschide orizontul veacului viitor. Stilul bizantin al icoanelor afirmă până azi spiritualitatea propriu-zis creștină și azi începe să fie prețuit din nou pretutindeni, nu pentru că e stilul epocii bizantine, ci pentru că e stilul transfigurării și subțirimii spirituale autentice a omului în Dumnezeu, în afară de care nu poate fi altă spiritualitate creștină autentică."

Detalii de pictură din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Poză ce surprinde atenția artistului din timpul lucrului

„Privind în sus și de jur-împrejur, Îl vedem pe Iisus Pantocrator în boltă, Atotțiitorul, înconjurat de puterile cerești, fără de trup, apoi Liturghia îngerească. Ni se descoperă, mai apoi, evangheliștii, Maica Domnului Platytera și toți sfinții care s-au îndumnezeit și au ajuns în cer – pictați atâția cât a permis spațiul bisericii respective. Și iată o imagine a cerului adus pe pământ." (Părintele Luca, starețul Mănăstirii Bistrița)

Erminiile zugravilor sunt scrieri care cuprind reguli privitoare la meșteșugul picturii bisericești. Din acest motiv, erminiile mai sunt numite și manuale de pictură, deoarece ele cuprind explicații și interpretări ale picturii bisericești.

La început, aceste reguli se transmiteau de la pictor la pictor, pe calea tradiției orale și a practicii. Cu timpul, aceste reguli au apărut sub forma unor notițe pe care și le făceau unii călugări, care

Pictura coloanelor de susținere a cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

pictau în stil bizantin. Aceste însemnări au constituit nucleul primelor erminii, care au început să circule sub forma unor manuscrise, începând cu secolul al XVII-lea.

Dintre erminiile vechi, cea mai completă care s-a păstrat este Erminia picturii bizantine a ieromonahului Dionisie din Furna (sec. XVII-XVIII).

Erminiile sunt alcătuite, de obicei, din două părți: una tehnică și una iconografică. În prima parte sunt prezentate instrucțiuni necesare pentru pregătirea uneltelor și a materialelor. În partea a doua parte (partea iconografică) sunt prezentate diferite subiecte, chipuri sfinte sau scene iconografice, care se zugrăvesc pe pereții bisericilor.

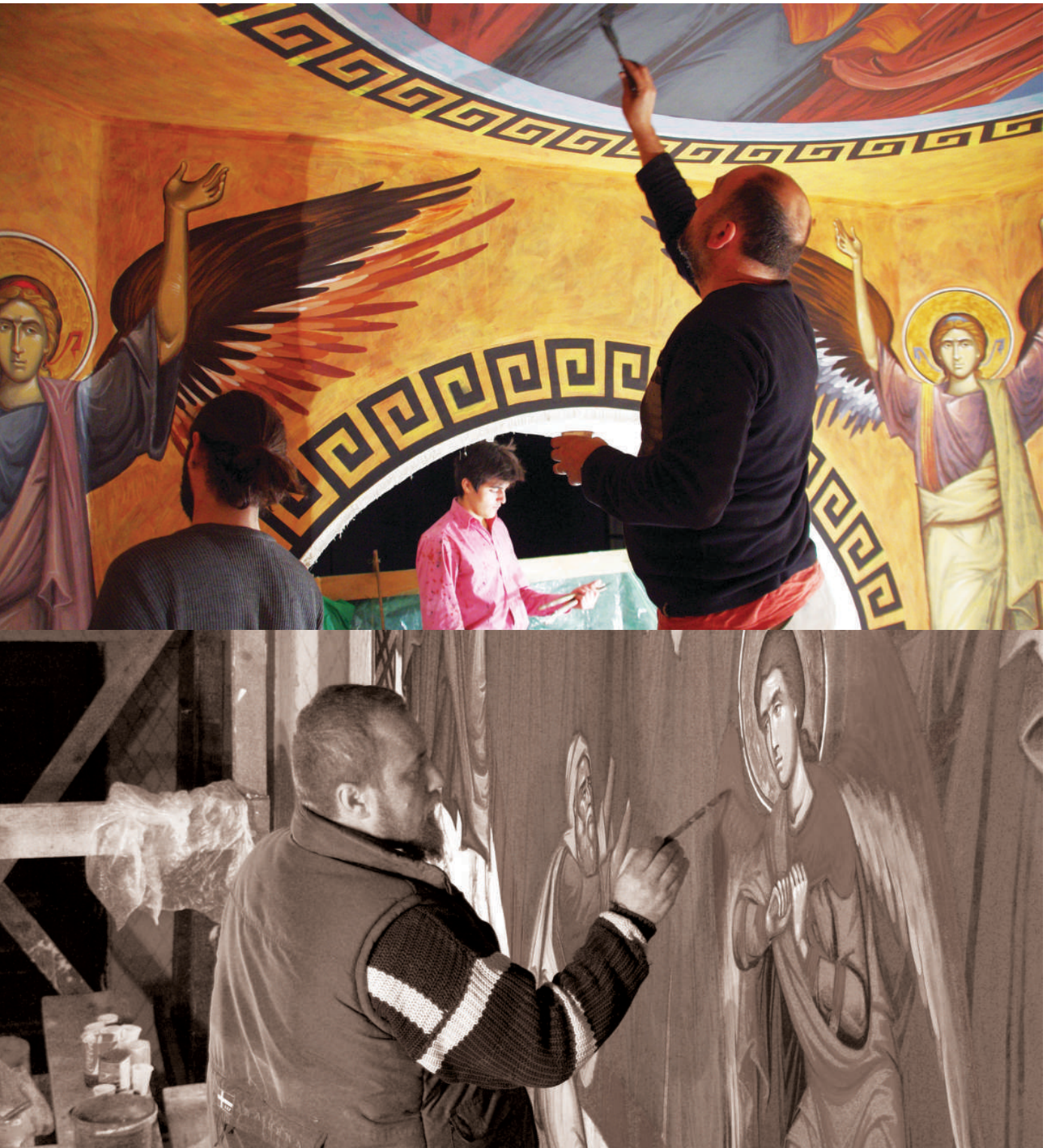

Pictorul bisericesc este *„omul dorinței”* de a vedea fața lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că el poartă în memoria inimii sale acea senzație naturală a sacrului, despre care Sfinții Părinți vorbesc adeseori. Totodată, este înzestrat cu harul artistic de a reprezenta această senzație tainică. Pictorul, în momentul în care săvârșește ceva, dacă o face în dragoste de Hristos, săvârșește o taină. El a fost născut și pus la locul lui de creație, de meditație, de către Dumnezeu.

Dacă dorește să-și însușească arta bisericii, trebuie să fie capabil să-și conformeze talentul și întreaga sa viață cu principiile dogmatice, mistice, canonice, liturgice și artistice ale Tradiției. Desigur, nu este vorba despre o cenzură sufocantă impusă talentului artistic și capacităților creatoare pe care le posedă.

Detaliu ce surprinde un studiu de compoziție (sinopia) pentru un ornament din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Desen de construcție (sinopia), realizat în cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Creația iconografică adevărată este posibilă doar într-un mediu spiritual sănătos, în care cultura teologică, sensibilitatea liturgică și înzestrarea artistică reprezintă elemente ale stării de

Detalii ce surprind diverse etape din timpul lucrărilor de pictură a cafasului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

normalitate. Cel care intenționează să studieze tehnica lucrării, înainte de a studia desenul, materialele și metodele de utilizare a acestora, trebuie să înțeleagă caracterul sfânt al artei – destinația ei supremă și legătura extrem de strânsă cu viața bisericii. A fi pictor bisericesc este o slujire de natură eclesială. Fapt pentru care toți creștinii sunt chemați să mărturisească pe Hristos în lume, prin mijlocirea darurilor primite, toți fiind binecuvântați în slujirea lor.

Unul dintre tavanele laterale ale cafasului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

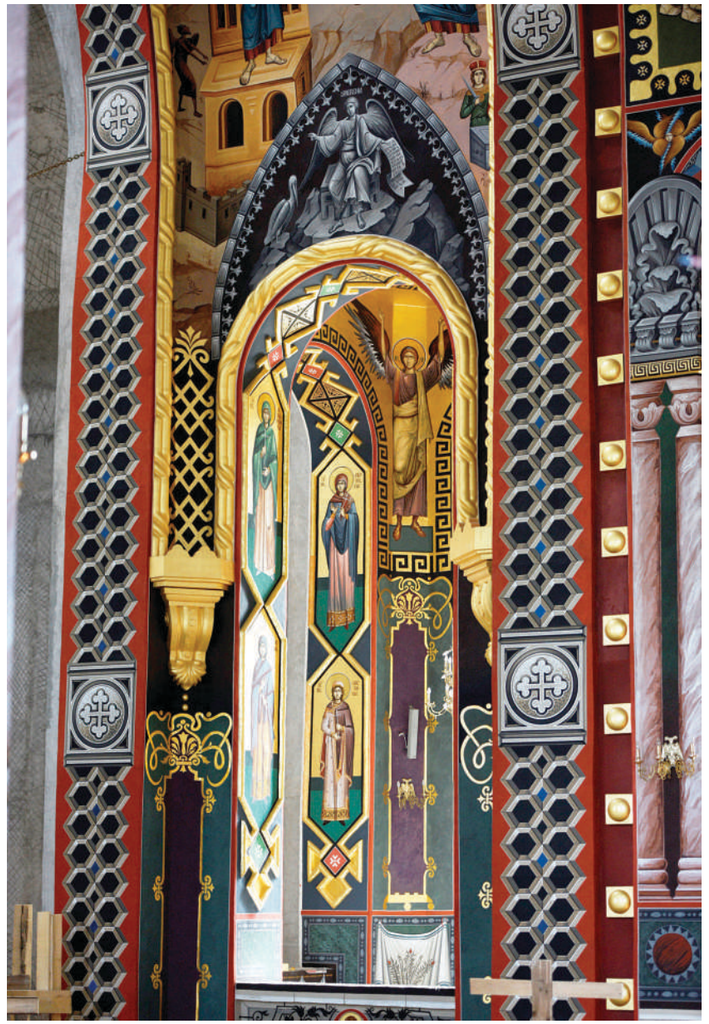

Prin pictura bizantină, Biserica urmărește două lucruri: în primul rând, să arate plastic faptul că Biserica este Hristos, adică un trup care are drept cap pe Hristos, Dumnezeu-Omul și drept mădulare pe sfinți. În al doilea rând, pictarea locașului de cult ține să arate, prin intermediul modalităților plastice, ceea ce se săvârșește în interiorul bisericii, adică prezența lui Hristos și a Sfinților. Iconografia are sarcina de a deschide o fereastră către cer, pentru a lăsa să transpară soarele și fulgerul. Dacă-și face misiunea cum se cuvine, se întredeschide o breșă prin care se revarsă energia necesară oamenilor.

Detalii de pictură din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

PLUTARH

FILON FILOLOG

APOLLONiVS

ARiSToTEL

În tradiția ortodoxă, pictura bisericească reprezintă o componentă fundamentală a lăcașului de cult, rolul său fiind statuat de Sinodul VII ecumenic de la Niceea (787) pe baza învățăturii Sfântului Ioan Damaschin (†749), care a formulat răspunsul ortodox: *„Eu nu ador materia, ci pe Acela Care pentru mântuirea mea S-a făcut materie”* și confirmat de Sinodul de la Constantinopol din anul 843, care a întărit rolul sfintelor icoane ca expresii liturgice ale comuniunii harice a Bisericii cu Hristos și cu Sfinții Lui, prin rugăciune. Întrucât iconografia bizantină evidențiază cu prioritate dinamica sfințirii omului și a naturii în relația lor cu Hristos-Dumnezeu Creatorul și Mântuitorul lumii, ea nu prezintă natura și istoria ca realități autosuficiente închise în spațiul tridimensional, ci în dinamica mutației lor profetice spre *„cerul nou și pământul nou”,* spre *„Ierusalimul ceresc”* despre care vorbește cartea Apocalipsei în capitolul 21.

Cadre diferite în care este surprinsă pictura din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Ansamblu și detaliu din icoana „Pilda vameșului și a fariseului”. Pictură din cafasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânt Treime”din Arad

Biserica Ortodoxă Română este singura din lume care păstrează arta picturii bizantine în frescă. În alte țări se pictează pe pânză, care este lipită, apoi, pe pereții bisericii. Aceasta ține o vreme, 50 de ani, nu sute de ani, ca în cazul picturii bizantine în frescă. Noi trebuie să continuăm cu fidelitate această tradiție, chiar dacă, uneori cârlții de cânepă se găsesc mai greu. Deci, această pictură în frescă poartă în ea parfumul veșniciei. Durabilitatea în timp a picturii unei biserici arată înveșnicirea artei sacre. Este foarte important să descoperim legătura care există între o frumusețe permanentă și un suport al ei rezistent în timp.

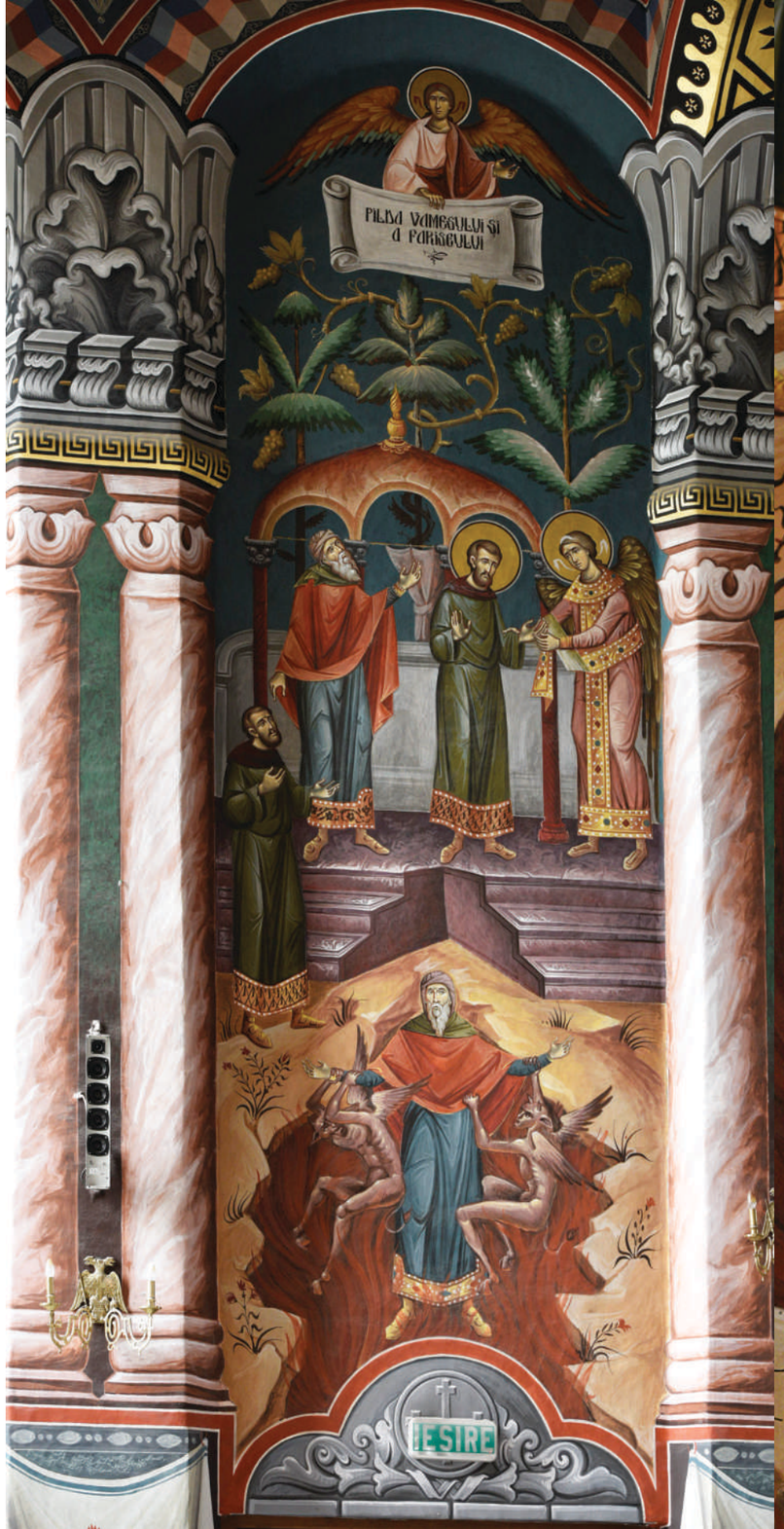

DetaliI din pictura cafasului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Reprezentarea lui Iisus Hristos Emanuel este inspirată din cuvintele proorocului Isaia: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu, și vor pune numele lui Emanuel” (Isaia 7, 14). Semnificația acestui nume ne-o aduce Sfântul Evanghelist Matei care, preluând profeția de la Isaia în Evanghelia sa, adaugă: „care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu” (Matei 1,23). Venirea Pruncului Iisus reprezintă împlinirea tuturor profețiilor veterotestamentare și dovada clară că Dumnezeu este pururea cu noi.

„Îngerii din cer, în chip nevăzut, înconjoară cu frică Crucea cea de viață purtătoare și, văzând-o că dă credincioșilor acum har de lumină dătător, cu strălucire, se spăimântează și stau zicând către dânsa unele ca acestea:

Bucură-te, Cinstită Cruce, păzitoare a lumii; Bucură-te, slava Bisericii;

Bucură-te, că izvorăști tămăduiri cu îndestulare;

Bucură-te, că luminezi marginile lumii;

Bucură-te, lemn de viață mirositor și vistieria minunilor;

Bucură-te, preafericită și de daruri dătătoare;

Bucură-te, că te-ai așezat spre închinarea tuturor;

Bucură-te, pahar plin de curată băutură;

Bucură-te, prin care se binecuvântează zidirea;

Bucură-te, prin care este închinat Ziditorul;

Bucură-te, Cinstită Cruce, păzitoare a creștinilor!

PRIDVORUL

Simbolistica Bisericii este explicată frecvent prin pilda viei și a lucrătorilor ei. Stăpânul care a sădit via este Dumnezeu, iar via este lumea aceasta. Gardul care o împrejmuiește reprezintă Sfânta Scriptură, care călăuzește și păzește lumea creștină de pierzanie. Teascul săpat în vie este Altarul Bisericii din care, pentru viața lumii, curge sângele Domnului și în care se jertfește Trupul Său. Turnul clădit în mijlocul viei este Biserica întemeiată în lume, iar lucrătorii cărora li s-a încredințat via sunt slujitorii Bisericii – episcopi, preoți și diaconi – care sunt datori să lucreze via și să dea lui Dumnezeu roadele ei, adică sufletele credincioșilor mântuiți.

De-a lungul timpului, bisericile au fost construite în mai multe forme: corabie, cruce, stea optunghiulară și cerc. La noi, cele mai întâlnite sunt bisericile ridicate în formă de cruce și în formă de corabie.

Biserica în formă de corabie simbolizează corabia care ne duce la limanul cel liniștit, adică spre împărăția lui Dumnezeu.

Bisericile se construiesc în formă de cruce, întrucât Iisus Hristos a întemeiat Biserica prin pătimirea și moartea Sa pe Cruce. Forma crucii a început să se răspândească în timpul împăratului Constantin cel Mare, când acesta a primit crucea ca semn de apărare și scut al imperiului și al creștinismului.

Detaliu de frescă ilustrând tabloul votiv al Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului

Detaliu de frescă ilustrând tabloul votiv al Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

,,Fraților, aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința. Iisus Hristos, ieri și astăzi și în veci, este Același. Nu vă lăsați furați de învățăturile străine cele de multe feluri; ci bine este să vă întăriți prin har inima voastră, nu cu mâncăruri, de la care n-au avut niciun folos cei ce au umblat cu ele. Avem altar, de la care nu au dreptul să mănânce cei ce slujesc cortului.

(Evrei 13, 7-10)

Detaliu de pictură murală ilustrând „Sinodul Întâi Ecumenic" din pridvorul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Primul Sinod Ecumenic a avut loc la *Niceea* în anul *325* d.Hr. și a instituit regula pentru toate Sinoadele Ecumenice ulterioare. A abordat în primul rând problema arianismului, stabilind o primă formă a Crezului de la Niceea și o primă regulă pentru calcularea datei Paștilor.

Există o listă a episcopilor care au participat la Sinod, cuprinzând aproximativ 230 de nume. *Sfântul Atanasie al Alexandriei* afirmă că numărul participanților era de 318.

Între participanții la sinod, semnatari ai hotărârilor doctrinare și canonice, se numără și doi ierarhi de pe teritoriul de astăzi al României. Este vorba de *Scitanul*, cum este menționat de Eusebiu de Cezareea, *Marcu Tomensis*, așa cum a fost identificat de către istorici, și *Teofil episcopul Goților* care își avea reședința în zona de astăzi a județului Buzău.

Stema Arhiepiscopiei Aradului redă următoarele elemente:
– Pe un scut central de culoare albastră este reprezentată Catedrala eparhială din municipiul Arad, prima Catedrală episcopală construită după 1989 în România, având în dreapta sus monograma lui Hristos iar în stânga sus monograma eparhiei (AA – Arhiepiscopia Aradului);
– În interiorul scutului, în dreapta și în stânga Catedralei, sunt redate spice de grâu și viță de vie, iar în partea inferioară sunt redate două linii albastre ondulate, simbolizând cele două râuri care străbat Arhiepiscopia Aradului (Crișul Alb și Mureșul);
– Deasupra scutului se găsesc însemnele episcopale: mitra de culoare bordo poartă cele două medalioane cu Mântuitorul și Maica Domnului, Crucea și Cârja arhierească din aur, încrucișate;
– Lateral, în dreapta și în stânga, susținând scutul central, sunt redați doi lei, preluați din stema Principatului Transilvaniei.

Detaliu din tabloul votiv al Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului

Detaliu de pictură murală ce ilustrează stema Arhiepiscopiei Aradului

Detaliu ce ilustrează pictura tavanului din pridvorul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

„Pictura bisericească este o lumină pentru viața Bisericii și pentru viața poporului credincios, deoarece iconografia are ca scop principal apelul sau invitația la rugăciune. Este foarte important să înțelegem că în viața liturgică icoana nu este un obiect care, mai întâi, trebuie privit îndelung, ci este un obiect liturgic care susține întâlnirea noastră cu Hristos. De aceea, de îndată ce vedem icoana, sărutăm chipul persoanei pictat pe icoană, iar ansamblul frescelor înseamnă și ele un îndemn la rugăciune și comuniune cu sfinții. Astfel, chiar dacă s-ar afla, la un moment dat, numai un singur om în biserică, acela nu ar fi singur, ci împreună cu sfinții din ceruri care se roagă necontenit și îl cheamă la rugăciune.” (Cuvântul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea Conferinței Naționale „Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească”)

SGRAFFITO

Acest nume interesant este tradus din italiană ca *„zgâriat”*. Arată ca un desen în relief, care se obține cu ajutorul unor zgârieturi artistice pe un strat subțire de tencuială până la straturile inferioare.

Sgraffito ca tencuială pe perete a fost folosit în Europa încă din timpurile clasice. În combinație cu decorarea ornamentală, această tehnică a format o alternativă la pictura pereților atât la interior, cât și la exterior. În ultimul timp a existat un interes crescând pentru această tehnică veche. Procedura tehnică este relativ simplă, iar procedurile sunt asemănătoare picturii frescelor.

O altă utilizare a sgraffito-ului este văzută în tehnica sa simplificată de pictură. Un strat de vopsea este lăsat să se usuce pe o pânză sau o foaie de hârtie. Un alt strat de culoare diferită este pictat deasupra primului strat. Artistul folosește apoi un cuțit de paletă sau o coadă de pensulă pentru a zgâria un desen, lăsând în urmă o imagine cu culoarea primului strat de vopsea.

Ornament realizat în tehnica sgraffito, în interiorul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

În Catedrala Arhiepiscopală ,,Sfânta Treime” din Arad, suprafețele acoperite de tencuială și executate în tehnica sgraffito sunt cele de sub registrul sfinților în picioare care, prin nuanțele de brun și de alb sidefat, fac o ușoară trecere de la pictura murală bogat colorată la pardoseala de piatră. Trebuie precizat și faptul că zona stranelor este mai predispusă degradărilor, iar tencuiala sgraffitată prezintă o rezistență mult mai mare decât tencuiala de frescă.

Alte detalii ce ilustrează suprafețe tencuite și lucrate în tehnica sgraffito

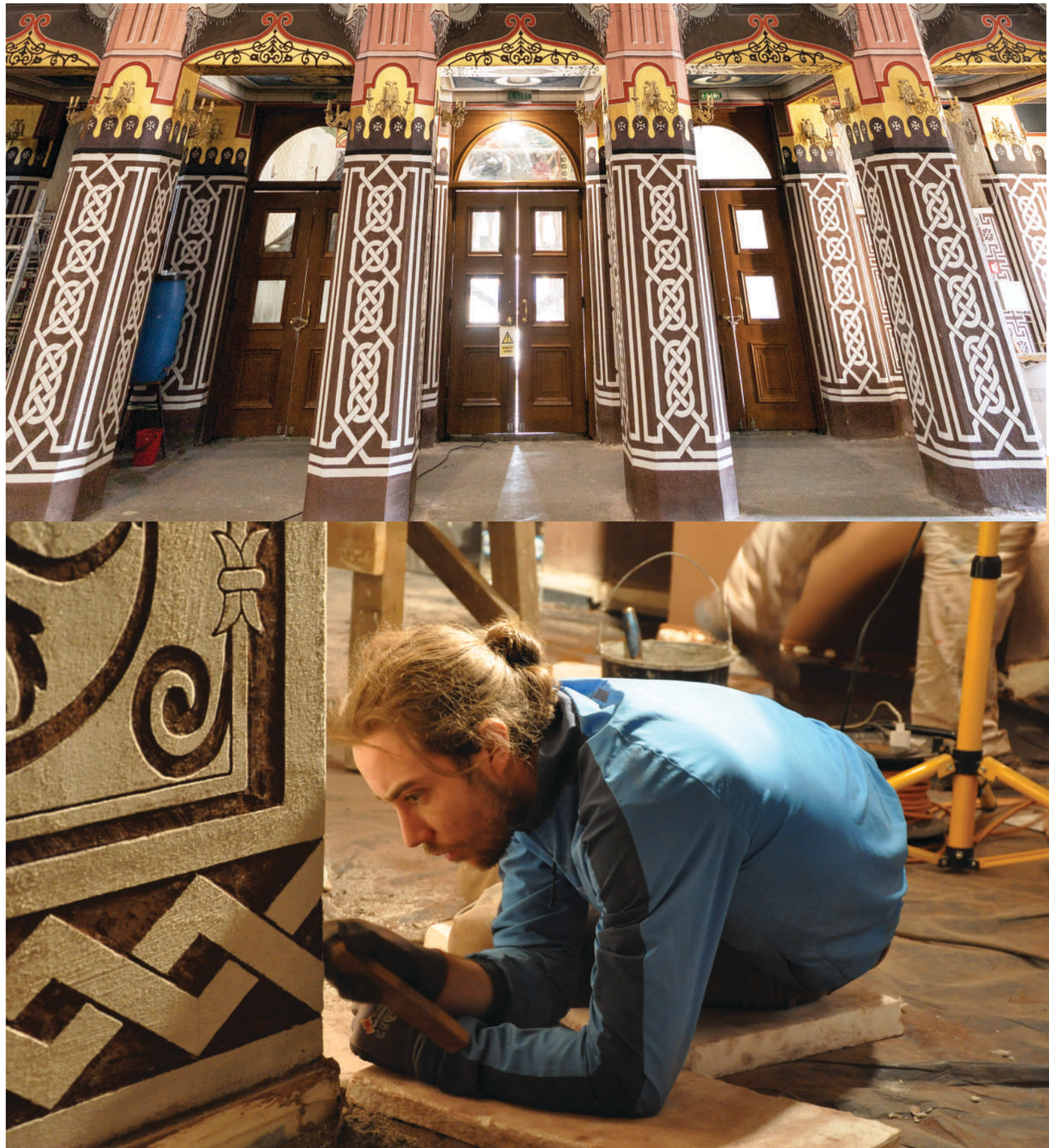

ICONOSTASUL

Detaliu ce ilustrează preotul slujitor miruind credincioșii la sfârșitul slujbei.

Iconostasul, numit și catapeteasmă sau tâmplă, se prezintă ca un perete (din zid, lemn, metal) pe care sunt agățate sau încrustate un număr de icoane, într-o ordine bine stabilită teologic. Deși unii consideră iconostasul ca un zid separator între altar și naos, rolul lui principal a fost întotdeauna acela de dispozitiv de expunere a icoanelor. În vechime, iconostasul a putut fi foarte puțin dezvoltat, uneori prezentând doar două icoane: Mântuitorul și Maica Domnului. El s-a dezvoltat mai ales după victoria Ortodoxiei împotriva iconoclasmului, ajungând prin secolele XIV–XVI la forma și structura unitară pe care le cunoaștem astăzi, cu mai multe rânduri de icoane.

Icoanele sunt așezate pe mai multe registre după cum urmează, de jos în sus: registrul icoanelor împărătești (Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului cu Pruncul, Sfântul Ioan Botezătorul și icoana hramului), registrul icoanelor praznicare (cele 12 praznice împărătești), registrul sfinților apostoli, registrul sfinților proroci, uneori registrul patriarhilor Vechiului Testament, registrul cuprinzând Crucea și Moleniile. Prin mijlocul catapetesmei, pe plan vertical, se creează un alt registru de icoane care ilustrează de jos în sus: Mahrama Mântuitorului Iisus Hristos (între icoanele praznicare), Deisis sau Cina cea de Taină (între icoanele sfinților apostoli), Maica Domnului Orantă (în rândul icoanelor profeților).

Credincioși ai Catedralei Arhiepiscopale ,,Sfânta Treime" din Arad așteptând să primească binecuvântarea preotului la sfârșitul slujbei

Selecție de fotografii după icoanele ce compun ansamblul iconostasului din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad, tempera pe lemn - 2019

Ușile diaconești, respectiv ușile de nord și de sud sunt cele două uși situate de o parte și de alta a iconostasului din bisericile ortodoxe, situate spre marginile lui, de o parte și de alta a Ușilor Împărătești. Aceste uși sunt frecvent folosite de diaconi și preoți atunci când aceștia intră și ies din altar în timpul slujbelor. Ușa de sud este de obicei folosită ca intrare liturgică în altar, care în arhitectura bisericii reprezintă Cerul. De obicei pe această ușă este zugrăvită o icoană a Sf. Arhanghel Gavriil, întrucât acesta este „Vestitorul", cel care aduce Maicii Domnului vestea Întrupării și pe cale de consecință a intrării noastre în Împărăția Cerurilor însă se pot reprezenta și sfinți diaconi sau mucenici. Ușa de nord este ușa folosită pentru „ieșirea" liturgică din Altar, iar pe aceasta este zugrăvit de obicei Sf. Arhanghel Mihail, „Paznicul" ușilor Împărăției cerești, îngerul cu sabia de foc. Dar pot face excepție și reprezentări ale sfinților diaconi și mucenici.

Ușile diaconești din iconostasul Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime" din Arad

Detaliu din poleitura iconostasului Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad. Această lucrare de aurire a fost realizată de către o echipă de profesioniști coordonată de Andreea Steclaru, sub tutela Mănăstirii Golia din Iași.

Detaliu din ornamentele sculptate și poleite ale Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad

Alese mulțumiri Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, Preoților slujitori, colegilor și colaboratorilor care s-au ostenit spre înveșmântarea cu pictură a acestui chivot sfânt.

Scurtă prezentare a construcției Catedralei Arhiepiscopale.

Construcția Noii Catedrale a început în 1990 cu demersurile în vederea obținerii autorizațiilor, a stabilirii amplasamentului, a întocmirii proiectului și a alegerii constructorului.

Piatra de temelie a fost sfințită de către Preasfințitul Părinte *Dr. Timotei Seviciu,* Episcopul Aradului, la 24 noiembrie 1991.

Lucrările de construcție, inclusiv pictarea Catedralei, s-au desfășurat neîntrerupt între 1994-2018, forța de muncă fiind recrutată dintre oamenii locului.

După mai multe căutări și variante propuse, s-a stabilit ca loc de construcție parcul din fața Palatului CFR, ce găzduia un obelisc al ostașului sovietic, care, odată cu începerea lucrărilor, a fost mutat în cimitirul *Pomenirea*.

Alegerea constructorului s-a făcut printr-un concurs de oferte, fiind câștigat de SC ICIM SA, condus de director ing. *Ioan Faur,* care s-a angajat și a dus la împlinire oferta dintru început, de a returna lunar profitul cuvenit, în favoarea construcției, devenind astfel ctitor al acestei lucrări în cadrul ICIM-Arad.

În 1992, s-a alăturat Chiriarhului și Conducerii Episcopiei, un grup de intelectuali, membri marcanți ai cetății Aradului de diferite profesii: ingineri, profesori, juriști, arhitecți, economiști, reprezentanți ai unor societăți comerciale de prestigiu și ai unor firme de construcții cu experiență în domeniu, pentru a sprijini acțiunea de adunare a fondurilor și pentru a oferi consultanță de specialitate în domeniul organizatoric, juridic și de construcții.

Astfel, prin decizie chiriarhală, grupul constituit s-a numit *Comitetul de Sprijin pentru construcția Catedralei* și s-a întrunit săptămânal la sediul Episcopiei sau pe șantier.

Întreg anul 1993 a fost marcat de întocmirea documentelor de proiectare, de obținere a autorizațiilor și de încheierea contractului de execuție. Abia în 1994 au început lucrările de construcție, prin consolidarea terenului de fundare, finalizate în primăvara anului 1995 prin turnarea șapei de egalizare, pe care s-a ridicat apoi radierul general al fundației Catedralei.

Drumul parcurs etapă cu etapă în ridicarea Catedralei, rămâne consemnatpe războjul anilor, după cum urmează: finalizarea structurii de rezistență, între 1996-2000; închiderea perimetrală cu cărămidă, între 2000-2004; finalizarea lucrărilor la acoperiș, între 2004-2006.

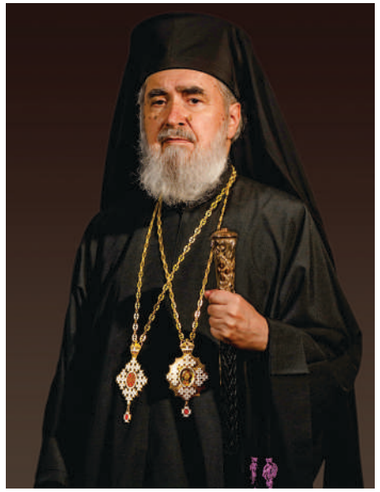

Î.P.S. Dr. Timotei Seviciu, Arhiepiscopul Aradului

Imagini surprinse la momentul de început a construcției noii catedrale din Arad. Piața Podgoriei, fostă Piața Drapelului.

Fotografii ce prezintă diferite stadii de lucru ale construcției noii catedrale din Arad.

Momentul sfințirii crucilor aurite ce au fost ulterior montate pe noua catedrală.

Dfințirea clopotelor ce se pot auzi în fiece zi, bătând în turla clopotniță a noii catedrale din Arad.

În această perioadă, a avut loc confecționarea și sfințirea Crucilor pentru turlele Catedralei la 30 iulie 2006 și ridicarea lor la 3 august 2006. Noua Catedrală este înzestrată cu un iconostas unic din lemn de paltin, poleit în tehnica ,,Bolos" cu foiță de aur, de 24K, montat în 2006. Catedrala mai este dotată și cu cinci clopote cu un acordaj melodios, turnate în Austria, primite la 21 noiembrie 2004 și sfințite la 30 noiembrie 2004.

Noua Catedrală mai este înzestrată și cu candelabre și aplice din bronz tratat și șlefuit, lucrate în Tesalonic; vase liturgice, candele și obiecte de cult, unele aduse din Atena, iar altele fiind lucrate la Atelierele Patriarhiei Române; sistem de încălzire perimetral și cu aer condiționat, sistem de securitate sub supraveghere video, sistem de avertizare antiincendiu și o performantă instalație de sonorizare.

În perioada 2006-2008 s-au efectuat placările exterioare cu calcar de Podeni și Băschioi; s-a efectuat construcția scărilor exterioare și a placărilor cu granit; s-a realizat confecționarea și montarea mobilierului în Catedrală; s-au efectuat amenajările exterioare: iluminat perimetral și spațiile verzi.

Binecuvântarea lucrărilor și slujirea primei Sfinte Liturghii în Catedrală s-a săvârșit la 24 decembrie 2006, odată cu aniversarea a trei sute de ani de la înființarea Episcopiei Aradului.

La Praznicul *Sfântului Nicolae 2008*, a avut loc târnosirea Noii Catedrale de către *Preafericitul Părinte Patriarh Daniel*, însoțit de membrii Sfântului Sinod; iar la *28 noiembrie 2009*, s-a săvârșit slujba solemnă de ridicare a Episcopiei la rang de Arhiepiscopie și a Chiriarhului la rang de Arhiepiscop.

Cele mai importante lucrări realizate în perioada anilor 2008-2018 au fost: pictarea Catedralei în tehnica fresco; lucrările de montare a pardoselilor interioare; zugrăvirea spațiilor administrative; confecționarea blaturilor din lemn pe zidul balcoanelor; realizarea sistemului de sonorizare; finalizarea sistemului de securitate, supraveghere video, antiefracție și antiincendiu.

Pentru toate aceste realizări s-a adus mulțumire lui Dumnezeu în cel de-al treilea moment important, în slujba de sfințire a Catedralei, când au fost binecuvântate lucrările de pictură.

Cu mari eforturi financiare și în criză de timp, la ceas aniversar al Centenarului Marii Unirii de la l918, de ziua Sfântului Ierarh Nicolae, ocrotitorul Paraclisului Catedralei Arhiepiscopale, prin bunăvoința Înaltpreasfințitului Părinte Ioan Selejan, Mitropolitul Banatului, și la invitația Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Timotei, a avut loc slujba de binecuvântare a lucrărilor picturale.

După cum s-a putut constata din cele până aici expuse, atât pentru Conducerea Eparhială, cât și pentru constructor, proiectant și beneficiar, construcția Noii Catedrale a fost un examen nu ușor de promovat; dar peste toate a guvernat efortul comun și susținut al fiecăruia dintre cei responsabili, impulsionați de credința și trăirea creștină, ca jertfelnicie și încredere în izbândă, promovate prin cuvânt și faptă de Părintele Arhiepiscop Timotei.

De aceea, *„mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, ne rugăm să primească jertfa tuturor celor care au ajutat la înălțarea și împodobirea Sfintei Catedrale, să binecuvânteze strădaniile tuturor celor care au jertfit și s-au ostenit, să le dăruiască pace și întru toate cele de folos. Înscrie, Doamne, în cartea vieții Tale pe toți jertfitorii și închinătorii acestui sfânt locaș, umple-i pe toți de dragoste și desăvârșită unire către Sfântă Biserica Ta și jerfelnică slujire a neamului nostru, ca și prin aceasta să fie preamărit Numele Tău cel Sfânt. Amin!"* (din Hrisovul de târnosire a Catedralei, 6 decembrie 2008)

(Preot. Simion Mladin, *Catedrala Arhiepiscopală Sfânta Treime din Arad*. Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2021.pp288-293.)

Odorarele Sfântului Altar din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad.

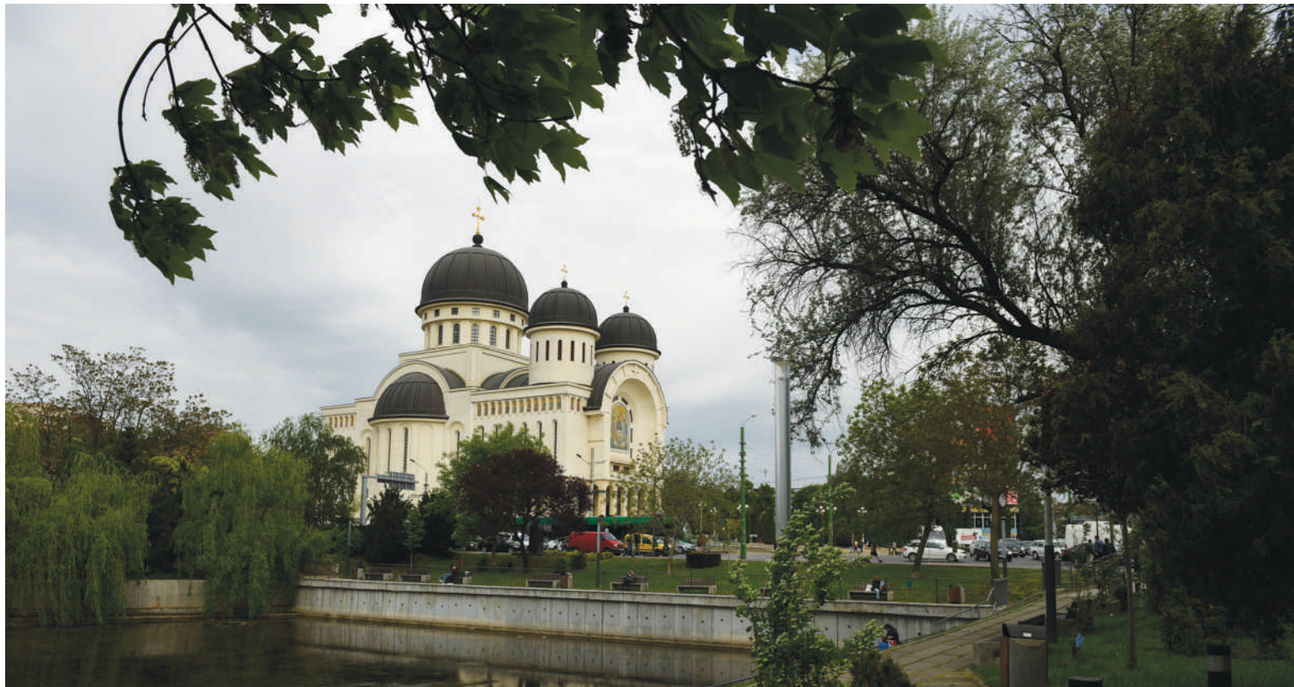

Bibliografie

I. IZVOARE
A. IZVOARE BIBLICE
1. Biblia sau Sfânta Scriptură, I.B.M.B.O.R, București, 2008.
2. Noul Testament, I.B.M.B.O.R, București, 2015
B. IZVOARE PATRISTICE
1. Sfântul Maxim Mărturisitorul, Mistagogia, I.B.M.B.O.R, București 2017
2. Sfântul Isaac Sirul, Cuvinte către singuratici, Deisis, Sibiu 2007

II. CĂRȚI DE CULT
1. Ceaslovul, I.B.M.B.O.R, București 2014
2. Psaltirea, I.B.M.B.O.R, București 2016
3. Acatistierul, I.B.M.B.O.R, București 2016
4. Triodul, I.B.M.B.O.R, București 2010
5. Penticostarul, I.B.M.B.O.R, București 2012
6. Minei pe luna Ianuarie, I.B.M.B.O.R, București 2010
7. Minei pe luna Martie, I.B.M.B.O.R, București 2007
8. Minei pe luna Mai, I.B.M.B.O.R, București 2012
9. Minei pe luna August, I.B.M.B.O.R, București 2003
10. Minei pe luna Septembrie, I.B.M.B.O.R, București 2003
11. Minei pe luna Noiembrie, I.B.M.B.O.R, București 2017

III. LUCRĂRI DE SPECIALITATE
1. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 3, Ed. IBMO, București, 1997, p. 231.
2. Pr. Prof. Lucian Farcașiu, Reprezentarea sfinților imnografi și melozi în pictura bisericească, Teologia, 2008, vol 36, nr.1, p 185.
3. Pr. Simion Mladin, Catedrala Arhiepiscopală Sfânta Treime din Arad, Editura Arhiepiscopiei Aradului, 2021, pp288-293.

IV. SURSE ELECTRONICE
1. https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/filoxenia-iconica-102299.html
2. https://oasteadomnuluisuceava.ro/indemn-la-post-si-rugaciune/
3. http:// http://patriarhia.ro/pictura-bisericeascA-simbol-de-credinTA-vizual-7449.html
4. https://doxologia.ro/iconografie/biserica-pictata-este-cerul-adus-pe-pamant
5. https://doxologia.ro/viata-bisericii/iconografie/ce-sunt-erminiile-zugravilor
6. https://www.protoieriasector6capitala.ro/iconografia-bizantina-cadru-normativ-pentru-pictura-bisericeasca-actuala.html

Stânga, desen de compoziție pentru calota turlei centrale din Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime" din Arad

Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad. Imagine realizată cu ajutorul unei drone de către părintele Arhidiacon al Catedralei, Claudiu Condurache